

METROPOLIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Tikkurilan toimipiste

NAISARTISTIN IMAGON SUUNNITTELU LEVYNKANSIIN

Taina Tirkkonen
Viestinnän koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2008

Tirkkonen Taina

Naisartistin imagon suunnittelu levykansiin

Vuosi 2008

Sivumäärä 48

Tarkastelen opinnäytetyöni teoriaosuudessa suomalaisten naisartistien CD-levynkansia ja suunnittelen toiminnallisena projektina kannet Emmi-nimiselle artistille. Kirjallisessa osiossa keskityn tutkimaan musiikkityyliltään rock-henkisempää populaarimusiikkia julkaisevien artistien levykansien kautta muodostuvia visuaalisia imagoja. Analysoin sitä, kuinka rock-musiikki ja artistin sukupuoli näkyvät visuaalisessa muodossa ja kuinka ne suhtautuvat toisiinsa. Perinteisen rock-diskurssin piirissä rock ja naiseus on tyypillisesti nähty ristiriitaisena yhdistelmänä, sillä rock on määrittänyt vahvasti miehiseksi alueeksi. Minua kiinnostaa siten tutkia, kuinka artistin sukupuolen ja musiikillisen suuntauksen välinen kulttuurinen problematiikka kohdataan visuaalisessa maailmassa. Perehdyn opinnäytetyössäni tarkastelemaan puhtaan graafisen suunnittelun sijaan merkityksiä ja kuvien sanomaa.

Käsittelen tutkimusaineistooni kuuluvien kolmen naisartistin ja –yhtyeen, Hanna Pakarisen, Maija Vilkkumaan ja PMMP:n, CD-albumien kansia yksitellen ja toisiinsa vertaillen. Pyrin kartoittamaan, minkälaisia yhteisiä piirteitä ja toisaalta myös eroja eri artistien levykansista löytyy rock-musiikin ja naiseuden yhdistämiseen – tai onko kansien visuaalisuudessa ylipäätään pyritty ilmaisemaan tai yhdistämään näitä ominaisuuksia. Pyrin hyödyntämään teoriaosuudessa kerryttämäni tietoa ja näkökulmia tehdessäni itse ideatason ratkaisuja Emmin levykansien muodostamaa artisti-imagoa koskien. Tavoitteenani on suunnitella hänelle imago, joka erottuu visuaalisesti edukseen levykaupan hyllyltä, mutta joka myös edustaa sisällölliseltä kannalta katsottuna Emmin persoonaa pakottamatta häntä konventionaaliseen naisartistin representaation muottiin.

Asiasanat: Naisartisti, levykannet, rock, representaatio, visuaalinen imago, populaari kulttuuri

Tirkkonen Taina

Creating Record Covers for Female Artist

Year 2008

Pages 48

I'm analyzing Finnish female artist's CD-record covers as a theory and designing covers for an artist called Emmi as a practical project for my thesis. In the theory part I'm concentrating to study rock artist's visual images on record covers. I'm analyzing how the rock music and gender of an artist are being represented in visual images and how those interact with each other. The Rock music and the female artist have been typically seen as a problematic combination on the rock discourse, because rock has been strongly defined as male. I'm interested to find out how this cultural paradox is being confronted in visual form. Instead of concentrating on graphic design issues I'm analyzing deeper meanings of an image.

I'm analyzing record covers from solo artists called Hanna Pakarinen and Maija Vilkkumaa and from a female-driven band called PMMP. I'm trying to figure out what kind of similar and on the other hand what different methods have been used to combine rock and femininity visually – if any. I'm making use of this information and different perspectives while creating ideas for Emmi's visual image. My goal is to design an image that stands out visually from other record covers, but which also represents Emmi's persona as a concept of meanings, without forcing her to assimilate with the conventional mould of an female artist.

Keywords: Female artist, record cover, rock, representation, visual image, pop culture

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Taustaa	1
1.2 Projekti	1
1.3 Tavoitteet ja haasteet	2
1.4 Tutkimustehtävä	4
1.5 Levynkansiaineisto	5
2 ROCKIN JA NAISEUDEN KOHTAAMINEN	7
2.1 Rock ja populaarikulttuuri	7
2.1.1 Rock	7
2.1.2 Rock ja pop	8
2.1.3 Rock ja visuaalisuus	8
2.2 Feminiinisyys	9
2.3 Rock-diskurssin ja naiseuden ristiriita	10
3 NAISKUVA LEVYNKANSISSA	11
4 ARTISTIEN ROOLIT	13
4.1 Yleistä rooleista	13
4.2 Maija Vilkkumaa – meikit, ketjut ja vyöt	13
4.3 Hanna Pakarinen – dualistinen nainen	22
4.4 PMMP – ikuinen leikki	28
5 ROCKIN JA FEMINIINISYYDEN SYMBOLIT	39
6 YHTEENVETO	42
7 RAPORTTI: EMMIN IMAGON SUUNNITTELUPROSESSI	44
8 LÄHTEET	46
9 KUVAT	48
LIITTEET	49

JOHDANTO

1.1 Taustaa

Olen lapsesta saakka ollut hyvin kiinnostunut musiikista ja musiikin visualisoinnista levyjen kansitaiteessa. Ala-asteikäisenä toiveammattini oli "kasetinkansien suunnittelija". Iän myötä graafisen suunnittelun taitojeni kehittyttyä olenkin päässyt suunnittelemaan muutamia levynkansia mm. pienelle suomalaiselle elektronista musiikkia julkaisevalle Cymbidium-nimiselle levymerkille. Vaikka en nykyisin digitaalisessa mainostoimistossa työskennellessäni unelmoikaan enää suunnittelevani päivästä toiseen pelkkiä levynkansia, on kiinnostus kansitaidetta kohtaan säilynyt. Koska teen satunnaista kansisuunnittelua ajoittain visuaalisesti hyvinkin rajatun ja ennalta määritellyn päivätyöni ohessa, minua kiehtoo levynkansien suunnittelussa nimen omaan irtiotto graafisista ohjeistuksista ja varman päälle suunnitelluista konsepteista: omaa luovuutta pääsee haastamaan keskimääräistä vapaammissa puitteissa ja kokeilunhaluisemmassa ympäristössä.

Oman käsitykseni mukaan marginaalisia musiikkityylisuuntia edustavien artistien levynkannet voivat olla pääsääntöisesti hyvinkin kokeellisia ja rohkeita; kun taas massiivisempia yleisöjä puhuttelevien artistien levynkansien visuaalisia ratkaisuja saattaa rajoittaa suuren luokan taloudellista voittoa tavoitteleva levy-yhtiö. Kuitenkin, esimerkiksi Anttila-tavaratalon musiikkiosastolla vaellaessani osa suurtenkin levy-yhtiöiden artistien CD-levynkansista vaikuttaa mielestäni visuaalisesti rohkeilta. Levyhyllyjä ei kuitenkaan tarvitse kauaa selailla, että voi päätellä useiden etukansien pääasiallisena tarkoituksena olevan artistin ulkonäön ja olemuksen esittäminen mahdollisimman tunnistettavasti ja positiivisessa valossa – mitä ikinä se sitten kullakin oletetulla kohderyhmällä konkreettisesti tarkoittaakaan.

1.2 Projekti

Suunnittelen opinnäytetyöni toiminnallisessa osuudessa suomalaiselle naispuoliselle laulaja-lauluntekijäartistille, Emmille, syksyllä 2009 julkaistavan "The Invite" -albumin CD-levynkannet (Liitteet 1 ja 2). Levynkansien suunnitteluun sisältyy levyn pahvikotelon ja levyn labelin suunnittelu. Ensimmäinen levy-yhtiölle ja artistille esitettävä ehdotukseni levynkansista löytyy opinnäytetyöhöni liitettynä. Aikataulullisista syistä en pysty tässä yhteydessä seuraamaan heiltä saamaani palautetta ja mahdollista muutos- tai muokkausprosessia. Sen sijaan keskityn opinnäytetyöhöni sisältyvässä kansisuunnitteluprojektin vaiheessa syvällisemmin konseptin suunnitteluun. Pyrin toteuttamaan konkreettiset levynkannet tässä vaiheessa sellaisiksi, että ne toisivat ennen kaikkea kantavan idean mahdollisimman selkeästi esille. Visuaalisten yksityiskohtien teknisen viimeistelyn jätän käytännön syistä

myöhäisempään vaiheeseen, opinnäytteeni ulkopuolelle – voihan olla, että levy-yhtiö tai artisti haluaa muuttaa ehdottamaani levynkansikonseptia radikaalistikin.

Suunnittelutyöt alkavat ns. puhtaalta pöydältä, joten olen itse vastuussa koko prosessista alun konseptitason ideoinnista visuaaliseen suunnitteluun saakka. Suunniteltavanani on täten esimerkiksi Emmi-tunnus, typografinen ilme, värimaailma sekä kuvamaailma valokuvauksineen ja kuvituselementteineen. Voidaan siis puhua artistin koko visuaalisen ilmeen ja imagon suunnittelemisesta levynkansiin. Emmin levyn julkaisevalla Fg-Naxos –levy-yhtiöllä ja levyn tuottavalla Antti Vuorenmaalla on tiettyjä toiveita ja vaatimuksia kansien ja esimerkiksi valokuvaajavalinnan suhteen, mutta käsittelen niitä yksityiskohtaisemmin tuonnempana projektin etenemisen kuvauksen yhteydessä.

1.3 Tavoitteet ja haasteet

Ensimmäisenä tavoitteenani projektiin liittyen on, luonnollisesti, lähteä suunnittelemaan levykaupanhyllystä visuaalisesti edukseen erottuvia kansia. Kansien tulisi tietenkin myös kuvastaa mahdollisimman hyvin ja houkuttelevasti Emmiä ja hänen musiikkiaan. Minun on pohdittava millaisista artisteista Emmistä potentiaalisesti kiinnostuvat henkilöt ovat muuten kiinnostuneet – millaisiin musiikillisiin ja ulkomusiikillisiinkin kategorioihin Emmi kuuluu? Onko hänellä artistina jo vakiintunut imago tai millainen hänen maineensa on? Imagolla tarkoitan Wikipediasta löytyvän määritelmän mukaisesti henkilön itsestään antamaa kuvaa tai vaikutelmaa, julkista kuvaa. Käsitän imagon osittain myös tietynlaisena tietoisesti rakennettuna artistin brändinä, jolla hänen on tarkoitus erottautua positiivisella tavalla muista artisteista. Emmin maineesta puhuessani tarkoitan kokonaisvaltaista arviota, jonka ihmiset hänelle määrittävät. (Wikipedia, Imago 2008).

Verkkosivustonsa mukaan Emmi on aiemmin julkaissut kolme levyä suuren monikansallisen Emi-levy-yhtiön kautta: "Solitary Motions" (2001), "No Nothing" (2002) ja "Can Full Of Joy" (2005). Musiikillisesti eri levyt englanninkielisine kappaleineen liikkuvat laajalla skaalalla popin ja rockin välimaastossa. Hänet kategorisoitiin ensimmäisen levyn perusteella lupaavaksi poppariksi ja "vihaiseksi nuoreksi naiseksi", mutta hän kasvoi kyseisistä muoteista ulos toisen albuminsa kautta: "No Nothing" –levyllä näyttäytyi särmikkäämpi ja itsevarmempi Emmi. Hänen tuoreinta Can Full Of Joy -levyään kuvaillaan moderniksi retrorock-albumiksi. Emmi on palkittu uransa varrella mm. Naissolisti Emmalla ja NRJ:n "Best Finnish Act" –tittelillä. (Emminet 2008).

Emmillä on siis menneiltä vuosilta julkisuuden ja edellisten levyjen pohjalta muokkautunutta mainetta, jota pitää pyrkiä jossakin määrin huomioimaan uusia kansia ideoidessa. Oletukseni

on, että merkittävä määrä Emmiä tulevan levyn potentiaalisista ostajista saattaa muistaa hänet pop-rock-sooloartistina, vaikka Emmiä musiikillinen linjaus onkin uuden levyn myötä hieman muuttumassa. Oleellista musiikin visualisointia ajatellen on ratkaista se, kuinka CD:n kannet eivät pelota vanhoja faneja pois, mutta viestivät silti rohkeasti uudenlaisesta musiikista. Kansien tulisi houkutella myös niitä potentiaalisia kuulijoita, jotka eivät ole aiemmin Emmistä kuulleet tai jotka eivät ole aiemmin kiinnostuneet hänen materiaalistaan, mutta joita uusi musiikillinen tyyli voisi kiehtoa. Emmiä kasvun ja kehityksen tulee näkyä kansisuunnittelussa.

Kertomansa mukaan Emmi on eräs ensimmäisistä Suomessa ns. läpilyöneistä naispuolisista sooloartisteista 2000-luvulla. Hänen sukupuolensa oli epäilemättä oleellinen myyntivaltti silloisilla musiikkimarkkinoilla, joilla kysyntää kotimaisille naisartistille oli kansainvälisten naisartistien menestyksestä päätellen paljonkin, mutta tarjontaa ei ainakaan valtavirrasta löytynyt juuri lainkaan. Nykyisin suurten levy-yhtiöiden listoilta löytyy Suomesta yllättävänkin useita naispuolisia artisteja, mutta runsas tarjonta ei vaikuta vähentäneen kysyntää. Etenkin naispuolisista sooloartisteista on mediasta saamani käsityksen perusteella syntynyt lähestulkoon oma musiikkikategoriansa.

Pohtiessani kuinka esittää Emmiä persoonana hänen levynsä kansissa, joudun samalla kysymään itseltäni, millä tavalla ylipäättään haluan esittää, eli representoida naisartistin. Ennakkokäsitykseni jo olemassa olevien suomalaisten naisartistien levynkansista on keskiarvoltaan melko huono: omalla panoksellani haluan lähtökohtaisesti kapinoida, tavalla tai toisella, artistien ulkonäön esittelyyn keskittyviä tylsiä poseerauskuvastoja vastaan. Kyse kapinoinnissa ei ole vain henkilökohtaisesta kokeilunhalustani rikkoa mielenkiinnottomina pitämiäni representaatiotapoja, vaan koen kapinoinnille olevan myös yhteiskunnallista tarvetta.

Visuaalisen kulttuurin tutkija Janne Seppänen valottaa representaatioprosesseiden olevan muutakin kuin representaatioiden tuottamista: niitä käytetään, kulutetaan sekä tulkitaan (Seppänen 2005, 84). Koen olevani graafisena suunnittelijana eettisessä vastuussa tekemisistäni, sillä suunnittelen julkisesti näkyville asetettavia kuvia, jotka siis joutuvat tietoisesti tai alitajuisesti tulkittaviksi – ja siten vaikuttavat osaltaan ihmisten ajattelutapoihin ja käsityksiin. En missään nimessä koe mielekkääksi lähteä näinkin rajoittamattomassa projektissa vahvistamaan sokeasti vallitsevia turhan homogeenisiä naisrepresentaatioita.

Haluan normien tietoisesta rikkomisesta kautta monipuolistaa visuaalista ympäristöämme, vaikka tiedostankin siihen sisältyvät riskit. Muutoksesta seuraa kai aina psykologista vastarintaa ja on todennäköistä, että osa ihmisistä torjuu Emmiä levyn sen kansien perusteella, mikäli he

kokevat ne tavalla tai toisella "vääränlaisiksi". Toisaalta, riskinotto on mielestäni sen arvoista, mikäli levy löytää yhä kuulijansa ja jopa uusia kuulijoita. Ideaalitalanne olisi se, että levynkannet todella erottautuisivat massasta ja saisivat vallitsevaa naiskuvastoa vieroksuvat tai itsensä siitä ulkopuoliseksi tuntevat ihmiset kiinnostumaan Emmistä. Henkilökohtaisena tavoitteenani onkin opinnäytetyöni teoriaosuuden yhteydessä perehtyä itselleni poikkeuksellisen tarkasti ja syvällisesti suunnittelemani kansien sanomaan ja sisältöön: merkityksiin jotka usein jäävät liian vähälle huomiolle visuaalista näyttävyyttä tavoitellessani.

1.4 Tutkimustehtävä

Pohjistan suunnittelutyötäni tutkimalla opinnäytetyöni teoriaosuudessa muiden suomalaisten samankaltaista musiikkia esittävien ja levyttävien tunnettujen naisartistien levynkansitaidetta. Keskityn tekstissäni tarkastelemaan tapoja, joilla naisartistit esitetään levyjen kansissa ja kuinka levyn sisältämää musiikkia on pyritty tuomaan ilmi. Erityisesti minua kiinnostavat mahdolliset artistin ja hänen sukupuolensa sekä musiikin välille muodostuvat visuaaliset kontrastit ja ristiriidat. Musiikillisessa mielessä Emmille voisi hyvinkin löytyä vertailukohtia myös suomalaisten miesartistien joukosta, mutta rajaan tutkimusalueeni kattamaan ainoastaan naisartisteja, sillä käsittääkseni taiteilijan sukupuoli vaikuttaa siihen, kuinka häntä mainostetaan visuaalisesti levynkansissa: täten on mielekkäämpää tutkia muita naisartisteja ja samalla pohtia, miten Emmen levynkannet suhtautuisivat heidän levyjensä kansiin.

Opinnäytetyössäni peilaan valittujen artistien levynkansia jossakin määrin myös muiden naisartistien kansiin – unohtamatta täysin miesartistien kansiakaan. En kuitenkaan pyri tässä tutkimuksessa varsinaisesti vertailemaan nais- ja miesartistien kansia keskenään, vaan huomioin miespuolisten artistien kansia vain erityisen merkityksellisissä seikoissa tai yleisnäkymissä. Oleellisin tutkimuskysymykseni on: Kohtaavatko naisartistien imagoissa visuaalisesti rock-henkisyys ja toisaalta artistin sukupuoleen liittyvä kulttuurinen feminiinisyys ja jos kohtaavat, millä tavoin? Perinteisesti rock tunnutaan mieltävän hyvin maskuliiniseksi alueeksi joten on mielenkiintoista nähdä kuinka nämä kaksi kulttuurisesti ristiriitaisiksi miellettyä ominaisuutta kohtaavat.

Emmen aiempien levyjen musiikkityyli on liikkunut selkeästi popin ja rockin alueilla sekä niiden välimaastossa. Parhailtaan työstettävän, tällä hetkellä vielä osittain keskeneräisen, levyn materiaali tulee Emmen oman kuvauksen mukaan olemaan musiikilliselta tyylieltään vaikeasti kategorisoitavissa. Se tulee muistuttamaan lähinnä poppia, mutta siinä on kuultavissa vaikutteita myös ainakin soul-musiikista. Uusi materiaali tulee poikkeamaan aiempien levyjen maailmasta ainakin sovitusratkaisuittensa puolesta. Rockille tyypillisistä rosoisista sähkökitarasoundeista on luovuttu ja musiikki pohjautuu akustiseen äänimaisemaan:

Kappaleisiin on nauhoitettu raitoja esimerkiksi akustisella kitaralla, pystybassolla ja koskettimilla. Musiikkiin haetaan tarkoituksella lämmintä vanhahtavaa tunnelmaa.

Vaikka Emmin tulevaa albumia ei voi musiikillisessa mielessä kategorisoida rock-levyksi, en koe tällaista kysymyksenasettelua ongelmalliseksi opinnäytetyöni teoriaosuuden ja toiminnallisen osuuden yhtenäisyyden kannalta: Emmin musiikillinen historia ja jo olemassa oleva imago on hyvin rock-keskeinen. Käsittäakseni Emmi on saavuttanut muusikon uransa aikana naisartistille ehkä jopa yllättävänkin suuren uskottavuuden. Emmin verkkosivujen biografiaosuudesta voi päätellä, että hänen oma asenteensa täsmää rock-arvoihin: "Emmin intohimo on biisien tekeminen. Se on hänelle keino ilmaista itseään. Kaikki muu, mikä laulaja-lauluntekijän ammattiin liittyy – niin hyvässä kuin pahassakin –, tulee sivutuotteena". Lisäksi rock on käsitteenä nykyisin hyvin yleisluontoinen ja sen alle voidaan lukea lukuisia eri musiikkityylisuuntia ja populaarikulttuurin ilmiöitä (Wikipedia, Rock 2008). Emmin levyllä on tulossa kolmen kuulemani melko rauhallisen demobiisin lisäksi nopeampitempoisiakin kappaleita – "retrorock" ei välttämättä ole terminä kovin kaukana niistä.

1.5 Levynkansiaineisto

Puhtaasti pop-musiikkikategoriaan kuuluvia naisartisteja näytettäisiin levynkansien perusteella mainostettavan keskimääräisesti nimenomaan hyvin feminiinisellä ilmeellä ja artistin tyypillisen naisellisella ulkonäöllä. Useat Idols-tähdet kuten Anna Abreu ja Katri Ylander sekä muita reittejä tiensä musiikkimaailmaan löytäneet Jippu ja Nylon Beat ovat tästä hyviä esimerkkejä. Valitsin tutkittaviksi artisteiksi popmusiikin hieman rockimpaa suuntausta edustavat useamman levyn julkaisseet artistit: Maija Villkumaan, Hanna Pakarisen ja PMMP:n. Valitsin juuri nämä artistit heidän ja Emmin musiikillisen linjan ja imagon suurpiirteisen yhteneväisyyden lisäksi myös siksi, että heidän kansistaan löytyy enemmän, ilmeisesti rockista johtuvaa, jännitettä ja analysoitavaa kuin puhtaampaa popmusiikkia esittävien naisartistien pääpiirteissään feminiinisistä ja sisällöltään keskenään monotonisista levyjen kansista.

Valitut kannet artisteittain kronologisessa järjestyksessä ovat:

Hanna Pakarinen:

1. When I Become Me (2004)
2. Stronger (2005)
3. Lovers (2007)

Maija Vilkkumaa:

1. Pitkä ihana leikki, Peltipainos (2000)
2. Meikit, ketjut ja vyöt (2001)
3. Ei (2003)
4. Se ei olekaan niin, Erikoispainos (2005)
5. Totuutta ja tehtävää (2006)

PMMP:

1. Kuulkaas enot! (2003)
2. Kovemmat kädet, originaali ja Kumipainos (2005)
3. Leskiäidin tyttäret (2006)

Tutkimusaineistoa rajatessani harkitsin myös Jonna Tervomaan ja Siiri Nordinin levykansien mukaan ottamista, sillä miellän heidät jossakin määrin Emmiä muistuttaviksi, monia naisartisteja karismaattisemmiksi ja olemukseltaan rosoisemmiksi, sooloartisteiksi. En kuitenkaan löytänyt heidän levyjensä kansista mitään niin mielenkiintoisia, kontrastia tai jännitettä aiheuttavia, elementtejä, että olisin nähnyt aineiston laajentamisen aiheelliseksi. Halusin pitää tutkimusaineiston tiiviisti rajattuna mahdollisimman syvällisen tarkastelun mahdollistamiseksi opinnäytetyöni puitteissa.

Kolmen artistin ja bändin levykansien muodostama aineistoni oli mielestäni riittävän monipuolinen. Hanna Pakarisen yhteydessä voitiin pohtia Idols -formaatin mahdollisia vaikutuksia levykansien visuaalisuuteen kun taas imagoltaan itsenäinen Maija Vilkkumaa on kappaleittensa säveltämistä myöten rakentanut oman uransa, jonka levy-yhtiö on tosin oletettavasti taloudellisesti mahdollistanut. PMMP:stä mielenkiintoisen tekee mm. heidän uransa varrella tapahtunut maineen muutos kepeästä kesähittibändistä uskottavaksi ja kriitikoiden kehumaksi rock-bändiksi. Valituista levykansista löytyy niin sisällöllisistä kuin visuaalisistakin näkökulmista tarkasteltuna yllättävänkin paljon keskinäistä eroavaisuutta, jotta niiden tarkastelu ja vertailu on mielekästä.

Vaikka puhun opinnäytetyöni yhteydessä toistuvasti naisartisteista, en tarkoita, ettei näiden valittujen artistien bändeihin ja musiikin säveltämiseen, sanoittamiseen ja tuottamiseen olisi osallistunut myös miespuolisia henkilöitä. Esimerkiksi PMMP-yhtyeeseen kuuluu lähinnä laulamisesta ja kappaleiden sanoittamisesta tunnetun naiskaksikon, Paula Vesala ja Mira Luoti, lisäksi myös miespuoliset keikoilla soittavat bändin jäsenet sekä kappaleiden tuottamisesta vastaava Jori Sjöroos. Kaikkia valitsemiani artisteja kuitenkin yhdistää vahvasti se, että heidän esittämänsä musiikkia mainostetaan nimenomaan heidän nimissään ja heidän olemuksellaan – ja siten oletettavasti myös heidän naiseudellaan.

Valitsin tutkielmaani analysoitavaksi Maija Vilkkumaan ja Hanna Pakarisen kaikki täyspitkät levyt sekä PMMP:n kaikki muut albumit lukuunottamatta Puuhevonon-lastenlevyn. Puuhevonon ei ole kohderyhmänsä vuoksi tämän tutkimuksen kannalta oleellinen julkaisu, sillä sitä ei voida lukea perinteiseen pop- tai rock-genreen, joka on tyypillisesti mielletty ennen kaikkea nuorisomusiikiksi. Halusin rajata valittujen artistien single-levyt tutkimuskohteeni ulkopuolelle, koska aineistoa kertyy jo pelkistä täyspitkistä levynkansistakin tarpeeksi ja toisaalta single-levyt eivät ole käsittääkseni erityisemmin kuluttajille suunnattuja, vaan niiden tarkoitus on enemmän saattaa kappaleita radiosoittoon. Myöskään PMMP:n vinyyliversiona julkaistuja Leskiäidin tyttäret –levyn kansisuunnittelua en ota tutkimukseeni mukaan, sillä pidättäydyn analysoimaan pelkkiä CD-levyjen kansia niiden formaatin muodostaman selkeän kokonaisuuden vuoksi.

2 ROCKIN JA NAISEUDEN KOHTAAMINEN

2.1 Rock ja populaarikulttuuri

2.1.1 Rock

Määrittelen rock-termin lyhyesti, koska se selkeyttää ja konkretisoi käsitteen käyttöä opinnäytetyöni yhteydessä. Rock, suomalaisittain rokki, juontaa Wikipedian mukaan termin juurensa 1950-luvulla Yhdysvalloissa syntyneestä populaarimusiikkityylistä, Rock And Rollista. Musiikkityylinä rock perustui aluksi vahvasti rhythm and blues –musiikkiin, eivätkä siihen vielä silloin kuuluneet myöhempien aikojen rockiin tyypillisesti liitetyt särjetyt sähkökitarasoundit. 1960-luvulla sähköiset soundit tulivat keskeiseen osaan rock-musiikissa. Sähkökitaran lisäksi rock-bändeissä alettiin käyttää sähköbassoa sitä edeltäneen akustisen pystybasson sijaan. Vaikutteita alettiin hakea rhythm and bluesin ohella vanhasta bluesista ja folkista. Jo 1960- ja 1970-luvuilla rock-muusikoiden keskuudessa kasvanut kokeilunhalu synnytti uusia rockin tyyliuuntia, joita on erilaisten vaiheiden ja vaikutteiden myötä on syntynyt tähän päivään saakka yhä uusia ja uusia. Rock-musiikin tyyliuuntia ovat esimerkiksi alternative rock, grunge, heavy metal, glam rock, psykedeelinen rock ja rockabilly ja tunnettuja rock-artistejä Elvis Presley, The Beatles, The Rolling Stones, KISS, Sex Pistols, U2, The Smiths ja Metallica. (Wikipedia, Rock 2008.)

Rockiin on musiikin lisäksi kuulunut heti sen synnystä saakka tietty räväkkä perusasenne ja vahva yhteys nuorisokulttuuriin (Wikipedia, Rock 2008). Rock ei siten välttämättä viittaa terminä, käyttäjästään riippuen, pelkästään tietyn musiikkisuuntauksen yläkäsitteeseen, vaan

siihen voi sisältyä myös ulkomusiikillisia populaarikulttuurin ilmiöitä ja ideologioita: tietyille kuulijakunnalle rock voi tarkoittaa kokonaisvaltaista elämäntapaa. Rock onkin käsitteenä hyvin vaikeasti määriteltävä ja laajimmillaan sitä käytetään kuvaamaan koko 1950-luvun jälkeen kehittynyttä populaarimusiikkia ja -kulttuuria. (Modinos 1994, 18.)

2.1.2 Rock ja pop

Rock-kulttuurin yhteydessä voidaan mielestäni perustellusti puhua rock-ideologiasta. Wikipedian mukaan ideologialla tarkoitetaan aatejärjestelmää, joka heijastaa tietyn yksilön, ryhmän, luokan tai kulttuurin tarpeita ja pyrkimyksiä. Aate on yksilön maailmankatsomusta hallitseva tai yhteisölle ominainen yleisluontoinen käsitys tai pyrkimys. (Wikipedia, Ideologia 2008.) Syntyvaiheistaan saakka rockiin on liitetty kapinallisuutta ja vastarintaa edustava asenne, sillä uusi nuorisokulttuuri joutui heti kättelyssä aikuiskulttuurin kritiikin kohteeksi (Koponen 2008, 26). Rockiin liitetään myös muita positiivisiksi miellettyjä arvoja kuten vilpittömyys, autenttisuus ja epäkaupallisuus (Frith 1988, 13).

Kaisa-Maija Myllymäki kiteyttää gradussaan lähinnä kaupalliseksi viihteeksi määrittyvän pop-musiikin asettuvan hierarkkisessa järjestyksessä selvästi rockin alapuolelle. Popille tyypillisiä musiikillisia elementtejä ovat ennakoitavissa olevan säännöllisesti vuorottelevat säkeiden ja kertosäkeiden muodostamat kappalerakenteet sekä tarttuvat melodiat. Sen sijaan autenttinen, usein sähkökitarasoundeihin perustuva, rock pyrkii välttämään ennustettavissa olevia kaavoja ja luomaan omia persoonallisia käytäntöjään. Tällainen hierarkia luo lähtökohtaisesti ristiriidan rock-musiikin ja naisartistin välille, sillä rock määrittyy tyypillisesti maskuliiniseksi ja pop feminiiniseksi. (Myllymäki 2007, 14.) Vastaava hierarkkinen asetelma vallitsee myös taidemusiikin ja populaarimusiikin välillä: taidemusiikki määrittyy perinteisesti "korkeaksi" kun taas rockin ja popin sisältävä populaarimusiikki määrittyy "matalaksi" (Modinos 2007, 12).

2.1.3 Rock ja visuaalisuus

Vallitsevassa populaarikulttuurissa musiikkiin liittyvällä visuaalisuudella on selkeästi hyvin suuri rooli esimerkiksi bändien ja artistien tunnetuksi tekemisessä ja heidän imagojaan rakennettaessa. Artistien levynkansien lisäksi heidän omat verkkosivustonsa ja musiikkivideonsa fanituotteita unohtamatta ovat pitkälti visuaalisia teoksia. Lisäksi artistien ulkonäöt ja pukeutumiset ja kampaustyylit promootiokuvissa, haastatteluissa ja esiintymistilanteissa voivat olla hyvinkin merkityksellisiä. Artistien ulkoisesta olemuksesta voi usein päätellä heidän edustamansa pop- tai rock-musiikin tarkemman tyyli suunnan.

Esimerkiksi heavy rockia soittavan bändin jäsenten pukeutumistyyliä todennäköisesti eroavat punkia tai j-rockia soittavien bändien jäsenten ulkoisesta yleisilmeestä.

Tuija Modinos pohtii musiikkivideoita ja naisartistejä käsittelevässä Widerscreen-verkkolehden artikkelissaan rockin autenttisuuden diskurssiin pohjautuvaa musiikin korostamista ja visuaalisuuden vähempiarvoisuutta: visuaalista ilmaisua ja imagoa musiikin ohella korostavat musiikkivideot määrittävät tavallaan musiikkia vähempiarvoisiksi. Musiikkivideot määrittävät rock-diskurssissa muiden visuaalisten ilmiöiden tavoin feminiinisiksi kun taas puhdas musiikki määrittyy maskuliiniseksi. (Widerscreen 1999, 3.) Hän kritisoi "kuva tai musiikki" -jaotteluun juuttuneita tutkijoita, joista monet ovat perinteisen rock-diskurssin mukaisesti huolissaan siitä, jyrääkö visuaalinen aines musiikin alleen muodostaen sivuseikasta pääasian. Modinoksen omassa musiikkivideoiden reseptioaineistossa katsojien vastaukset viittasivat siihen, että useimmat nuoret katselevat musiikkivideoita nimenomaan audiovisuaalisina kokonaisuuksina eivätkä erottele kuvaa ja ääntä toisistaan. (Modinos 1997, 45.)

Näen itse musiikin ja visuaalisuuden toisiaan täydentävinä elementteinä, vaikka esimerkiksi levynkansien suunnitteluvaiheessa niitä on pakko puntaroida myös toisistaan erillisinä medioina. Levynkansia suunnitellessani pyrin siihen, että musiikki ja visuaalisuus muodostaisivat keskenään eheän ja jopa vuorovaikutussuhteeseen perustuvan kokonaisuuden. Musiikin ja kuvan ei tarvitse vastata toisiaan täysin, vaan visuaalinen ilme voi laajentaa musiikin elinpiiriä ja tuoda siihen täysin uusia näkökulmia ja kontrastisuutta – ja päinvastoin.

Mielestäni oleellista hyvässä levynkansisuunnittelussa, kuten myös esimerkiksi hyvässä musiikkivideosuunnittelussa, on sen ymmärtäminen, ettei visuaalisuudella tarvitse yrittää selittää musiikkia mahdollisine sanoituksineen tyhjentävästi auki. Visuaalinen puoli voi perustua hyvinkin erilaiseen kokonaiskonseptiin, kunhan se jollakin tavalla kommunikoi musiikin kanssa. Erittäin hyvä esimerkki visuaalisuuden ja musiikin onnistuneesta, toisiaan syventävästä, vuorovaikutuksesta on PMMP:n "Joku raja" –musiikkivideo: video esittää häissä kuvattua iloista kotivideota hymyilevine ihmisineen, kun taas musiikkiraidalla lauletaan samaan aikaan suorasukaisesti parisuhdeväkivallasta. Video siis tulkintani mukaan konkretisoi nerokkaasti ajatuksen parisuhdeväkivallan neljän seinän sisään kätketystä luonteesta, jolloin se kertoo kokonaisuutena enemmän kuin yksittäinen kappale tai yksittäinen häävideo kertoisi.

2.2 Feminiinisyys

Opinnäytetyössäni käytän termejä feminiininen tai naisellinen ja maskuliininen tai miehekäs kun viittaaan kulttuuristen ja sosiaalisten normien muokkaamiin käyttäytymismalleihin tai esimerkiksi visuaalisiin sukupuolittuneisiin käsityksiin tai elementteihin. Sukupuolierojen puhtaasti biologisiin seikkoihin viitatessani käytän sanoja nainen ja mies tai naiseus ja miehuus. Oleellista tutkimusaiheeni kannalta on käsittää, että biologinen sukupuoli ei automaattisesti tarkoita käyttäytymistä kulttuurisen sukupuolikäsityksen kaavojen mukaan eikä kulttuuristen normien olemassa olo tarkoita, että ne olisivat luonnollisia ominaisuuksia tietylle sukupuolelle. Esimerkiksi televisiomainontaa sukupuolituotantona tutkineen Leena-Maija Rossin mukaan feminiinisyyden ja maskuliinisuus opitaan aina kulttuurissa, ei syntymässä (Rossi 2003, 11-12).

2.3 Rock-diskurssin ja naiseuden ristiriita

Autenttisen rockin määrittäminen rock-diskurssissa maskuliiniseksi ja keinotekoisena popin määrittäminen feminiiniseksi asettaa rockin arvoasteikossa popin yläpuolelle. Sheila Whiteleyn mukaan käytännön tasollakin rock käsitetään yhä miehisenä ja pop naisellisena, joten miespuoliset pop-artistit ja naispuoliset rock-artistit nähdään ikään kuin luonnonoikkuina, koska he rikkovat kulttuurisia naiseuden ja miehyyden rooleja sekä hierarkkisia tasoja. Koska naispuolisten rock-artistien voidaan käsittää tavoittelevan heille luonnostaan sopimatonta, korkeampaa, sosiaalista asemaa, heitä on pyritty kategorisoimaan alempaan kastiin nimittämällä heitä heidän esittämänsä musiikin tyyliin riippumatta pop-artisteiksi. Toisaalta naispuolisten rock-artistien suosio on pyritty lukemaan usein heidän "poikatyttömaisten" ominaisuuksiensa ansioksi. Naiseus ja rock on siis käsitetty rock-diskurssin piirissä selkeästi luonnottomaksi yhdistelmäksi. (Whiteley 1997, 52-53.)

Koko populaarimusiikin kenttää laajemmin tarkastellessa naiset ovat olleet perinteisesti enemmän musiikin kuluttajan kuin tuottajan roolissa: naisen päärooli on olla fani. Naisartisteja on totuttu näkemään enemmän feminiinisimmiksi miellettyissä pop- ja folk-bändeissä kuin maskuliinisissa rock-bändeissä. Vastaavasti naiset ovat huomattavasti useammin vokalisteja kuin instrumentalisteja ja jos he ovat instrumentalisteja, he soittavat todennäköisemmin akustista kitaraa kuin sähkökitaraa: kaikkein eniten rockia symboloiva soitin on jätetty miesten käsiin. Koska rock-muusikoiksi ja kitaristeiksi tullaan eikä synnytä, syy naisten vähäisyyteen täytyy olla täysin sosiaalinen. Naiset olisivat yhtä potentiaalisia rock-instrumentalisteja kuin miehetkin, mutta heidän sosiaalinen ympäristönsä kannustaa heitä feminiiniseksi miellettyjen harrastusten pariin: sähkökitaraa soittava tyttö rikkoisi sukupuolirooleja. (Whiteley 1997, 37-39.)

3 NAISKUVA LEVYNKANSISSA

Tässä luvussa käsittelen tutkimusaineistooni valittujen levynkansien naiskuva. Tarkastelen lähinnä sitä, kuinka naiset esitetään etukansien valokuvissa yleisellä tasolla: kuinka he poseeraavat ja millainen heidän ulkoinen olemuksensa on. Mitä yhteistä ja toisaalta mitä eroja kansien naiskuvista mahdollisesti löytyy? Luvun tarkoitus on siis käsitellä lyhyesti sitä, mitä kansijoukosta voi ensisilmäyksellä hahmottaa. Perehdyn tarkemmin kunkin artistin kohdalla tapaan, jolla hänet tai heidät esitetään ikään kuin roolissa luvussa 4, "Artistien roolit".

Kaikkia tutkimusaineistoni levynkansia yhdistää näkyvästi se, että jokaisessa niistä esitetään selkeä ja helposti tunnistettava valokuva itse artistista tai artisteista etukansissa. Kansia yhdistää myös se, että jokaisessa kannessa siinä esiintyvä nainen tai naiset ovat selkeästi tunnistettavissa naisiksi. Yksikään etukansi ei rakennu esimerkiksi pelkän typografian, kuvituskuvan tai vaikkapa sellaisen valokuvan varaan, jossa artistia ei näy. Vastaava ilmiö on selkeästi havaittavissa myös puhdasta popmusiikkia esittävien suomalaisten naisartistien levynkansissa. Myös lukuisat miesartistit poseeraavat omilla kasvo- tai vartalokuvilla levyjensä kansissa, mutta artistin ulkonäköä esittelemättömiä levynkansia ei ole läheskään niin mahdoton löytää kuin vastaavanlaisia naisartistien levynkansia.

Esimerkiksi Tiktakin, Damen, Jipun, Jonna Tervomaan, Irinan, Jenni Vartiaisen, Anna Abreun, Katri Ylanderin, Siiri Nordinin tai Indican levynkansien joukosta ei löydy yhtäkään kantta, joka ei esittäisi tunnistettavia valokuvia itse artisteista. Suomalaisten miesartistien ja bändien levynkansia ei tarvitse musiikkikaupassa tai internetissä suurten levy-yhtiöiden katalogisivuilla keskimäärin kauaa selata, jotta löytäisi henkilökuvattomia kansikuvia. Esimerkiksi Sony BMG:n miespuolisista artisteista koostuvilta Egotrippi- ja Haporadio-bändeiltä löytyy henkilökuvattomia levynkansia, samoin Emi Music Finlandin 51koodilta ja Kalle Aholalta. CMX:n kaikkien albumien kannet ovat henkilökuvattomia. Tosin on hyvä huomioida, että esim. miespuoliset Idols-tv-kilpailun kautta levytyssopimukset saaneet artistit esiintyvät poikkeuksetta omakuvalla levynkansissaan, samoin kuin useat puhdasta, rockiin nähden feminiiniseksi määrittyvää, poppia esittävät artistit ja esimerkiksi visuaalista olemustaan selkeästi painottavat glam rock -bändit kuten Lovex ja Uniklubi.

Tutkimusaineistossani kaikki naisartistit vaikuttavat tavalla tai toisella poseeraavan kameralle ja siten myös katsojalle levyjensä etukansissa. Useimmissa kansissa artistit katsovat suoraan kameraa kohti hyvinkin harkitunoloisissa asennoissa ja sommitelmissa. Kaikki tutkimusaineistoni kansikuvat on otettu artistista lähes suoraan edestäpäin normaalista perspektiivistä; ns. lintu ja sammakkoperspektiivejä ei ole käytetty edes lievemmissä

muodoissaan. Kansikuvien rajaus vaihtelee levy levyltä kasvolähikuvista kokovartalokuviin. Kaikissa etukansissa artisti tai PMMP:n tapauksessa artistit on sommiteltu ehdottomaan päärooliin ja heidät esitetään selkeästi mahdollisimman suurta levynkansipinta-alaa hyödyntäen. Artisteja ympäröivillä miljöillä tai taustaelementeillä vaikuttaa kuitenkin keskimäärin olevan merkitystä levynkansien kokonaisilmeeseen ja haettuun tunnelmaan.

Hanna Pakarisen poseeraus pysyy suoraan katsojaan kohdistettuna läpi hänen levynkansisarjansa. Hänen ilmeensä kuitenkin vakavoituu levy levytä ensimmäisen albumin hillitystä hymystä "Lovers" –albumin hyvin vakavaan katseeseen. Maija Viikkumaakin hymyilee ensimmäisen albuminsa kansissa ja vakavoituu myöhemmin, kuitenkin hieman Pakarista hillitymmin. Viikkumaan poseerausasennot varioivat levyittäin Pakarisen asentoja enemmän. Myös solistikaksikon varaan rakentuvan PMMP:n uran ensimmäisessä levynkannessa hymyillään. Itse asiassa toinen solisti suorastaan nauraa tai jopa huutaa suu auki. PMMP:n uran myötä levynkansien poseerausilmeissä tapahtuva vakavoituminen onkin tutkimusaineistoni joukosta selkein vakavoitumistapaus.

Suurimman poikkeuksen valitsemani aineiston poseeraustapoihin luo Maija Viikkumaan Ei-levyn etukansi. Toisinkuin muissa tarkasteluun valitsemissani levynkansissa, Ei-levynkannessa artisti ei poseeraa tarkasti harkitun oloisessa sommitelmassa katse kameraan tai kaukaisuuteen suunnattuna; Viikkumaa vaikuttaa kansikuvassa keskittyvän hiussuortuvansa muotoiluun. Hän todennäköisesti katsoo kuvassa itseään keskittyneesti peilin kautta, vaikka mahdollinen peili onkin jäänyt kuvan ulkopuolelle kuvan rajautuessa tiukasti Viikkumaan pään ja ylävartalon ympärille.

Katsoi Viikkumaa etukannessa sitten itseään ja hiuksiaan peilin kautta tai suoraan omaa hiussuortuvaansa, mielenkiintoisen ja muista aineistoni levynkansista poikkeavan Ei-etukannesta tekee se, että hän on selkeästi keskittynyt muuhun kuin katsojalle poseeraamiseen: hänet esitetään tilanteessa aktiivisena tekijänä. Representaatioiden tutkijana tunnetun Richard Dyerin mukaan miespuolisia objekteja kuvataan tyypillisesti aktiivisina toimijoina, joten Viikkumaa rikkoo toiminnallaan sukupuolirooleja (Dyer 2002, 106-107). Toisaalta itse toiminta määrittyy selkeän feminiiniseksi, koska se liittyy ulkonäön kohentamiseen. Katsojan tulkinnan varaan jää, ketä varten Maija Viikkumaa laittautuu. Viikkumaan voi ajatella laittautuvan, maskuliinisesti, itseään varten tai hänen voi ajatella valmistautuvan tapaamaan muita ihmisiä – silloin kuvan tilanne tavallaan edeltää muille ihmisille näyttäytymistä ja siten Dyerin mukaan feminiinistä katsotuksi tulemistä (Dyer 2002, 99).

Kun valitsemieni artistien levynkansiposeerauksia alkaa tutkia Dyerin kirjoitusten valossa maskuliinisuutta ja feminiinisyyttä analysoiden, löytyy kaikilta artisteilta yllättävän paljon maskuliiniseksi määrittyviä ilmeitä. Suoraan kameraa kohti katsominen voidaan tulkita maskuliiniseksi silloin, kun kuvan objekti ei vaikuta kutsuvan katsojaa esimerkiksi hymyilemällä ja vastaavasti kamerasta poispäin katsominen voidaan tulkita maskuliiniseksi silloin, kun objekti ei vaikuta väistävän katsetta esimerkiksi vaikuttaakseen siveältä. Tämän perusteella vain Pakarisen ja Vilkkumaan ensimmäiset levynkansiposeeraukset määrittyvät artistien katseiden perusteella tyypillisen feminiiniseksi. Myös Vilkkumaan toisen levyn kannen kamerasta poispäin käännetty katse voidaan tulkita "siveelliseksi" ja siten feminiinisen alistuvaksi. PMMP:n ensimmäinen levynkansi taas on artistien sinällään feminiinisistä hymyistä huolimatta vaikeasti määriteltävissä, sillä heidän ilmeitään ei voi mielestäni tulkita yksioikoisen kutsuviksi: he vaikuttavat enemmän pelleilevän kuin flirttailevan. Käsittelen Dyerin teorian mukaisia sukupuolittuneita katseita lisää joidenkin levynkansien yhteydessä myöhemmissä luvuissa. (Dyer 2002, 99-107.)

4 ARTISTIEN ROOLIT

4.1 Yleistä rooleista

Neljännessä luvussa käsittelen tutkimusaineistoni naisartistien esiintymistä: esittävätkö artistit puhtaasti omaa persoonaansa ulkoisen olemuksensa kautta vai esiintyvätkö he ikään kuin rooliasussa? Esimerkiksi PMMP vaikuttaa esiintyvän ainakin kahden uusimman pop- tai rock-levynsä kansissa selvästi jonkinlaisissa rooliasuissa; he tuskin pukeutuvat omassa elämässään edes juhlavammissa tilaisuuksissa usein lapsekkaisiin mekkoihin, univormuihin tai kansallispukumaisiin asuihin. Toisaalta pääsääntöisesti aikuiselle naiselle tyypillisemmin pukeutuneiden Hanna Pakarisen ja Maija Vilkkumaan levynkansiolemuksiakin voidaan pitää tietynlaisina tarkoin harkittuina pop- tai rock-rooleina. Pyrin tarkastelemaan mitä näillä rooleilla halutaan mahdollisesti tuoda ilmi tai miten ne voitaisiin tulkita. Minulla ei tietenkään ole tyhjentyviä vastauksia näihin kysymyksiin, sillä en tiedä mitä artistit tai mahdolliset muut levynkansiin vaikuttaneet henkilöt ovat valinnoillaan halunneet ilmaista, mutta pyrin oman tietämykseni ja ajatteluni valossa saamaan niistä mahdollisimman paljon irti.

4.2 Maija Vilkkumaa – meikit ketjut ja vyöt

Maija Vilkkumaa esiintyy levyjensä kansissa pääasiassa kahdenlaisella tavalla: tietoisena poseeraavana ja laittautuneena sekä rennommin dokumentaarisen oloisissa arkipäiväistä ja musiikintäyteistä elämäänsä kuvaavissa valokuvissa. Kunkin viiden levyn etukantta kuvittaa

laittautunut ja selvästi poseeraava, "Ei" -levynkannessa tosin laittautumassa oleva ja ikään kuin itselleen poseeraava, Viikkumaa. Dokumentaariseksi mieltämiäni valokuvia löytyy vain Viikkumaan ensimmäisen, "Pitkä ihana leikki", albumin ja "Ei" -albumin kansilehtisten sisäsivuilta.

Kokonaisuutena Viikkumaan levynkansisarjan voidaan nähdä rakentavan hänelle imagoa, jossa feminiinisyys ja rock kohtaavat hyvinkin konkreettisesti. Jokaisesta Viikkumaan levynkannesta voi löytää sekä feminiinisyttä että rockia erilaisista visuaalisista elementeistä. Feminiinisuuden ja rockin muodostama jännite kulkee punaisena lankana albumin kannesta toiseen, tietenkin konkreettista muotoaan hieman muunnellen. Kyseinen kontrasti kulminoituu Viikkumaan kahden viimeisimmän tutkimusaineistooni kuuluvan levyn kansissa: sitä ei yritetä peitellä, eikä sen rakentumista voi olla huomaamatta. "Se ei olekaan niin" - sekä "Totuutta ja tehtävää" -albumiensa kansissa Viikkumaa on sijoitettu poseeraamaan ränsistyneen oloisiin miljöisiin tilanteeseen nähden epäfunktionaalisen hienoihin mekkoihin puettuna ja hyvin tyylieltyinä.

Viikkumaan esiintyminen rosoisessa ympäristössä hyvin naiselliseksi tyylieltyinä tai Viikkumaa laittamassa itse hiuksiaan "Ei" -levynsä etukannessa kuvaa mielestäni hyvin ranskalaisen filosofi-kirjailija Simone de Beauvoirin lausahdusta naiseudesta: "Naiseksi ei synnytä, naiseksi tullaan" (Wikipedia: Simone de Beauvoir 2008). Beauvoirin kuuluisa lause kiteyttää mielestäni osuvasti Leena-Maija Rossin "Heterotehdas"-kirjassaan esittelemän 1990-luvun alusta asti feministisen ajattelun piirissä vallinneen käsityksen sukupuolesta: sukupuolta ja seksuaalisuutta tarkastellaan jatkuvana ja toistuvana ruumiillisena, kielellisenä ja visuaalisena esittämisenä ja tuottavana tekemisenä, performatiivina. Kuvamaailma tuottaa ja rakentaa sukupuolta, Viikkumaan levynkansien tapauksessa naiseutta. Perinteisesti naiselliseksi mielletty ominaisuudet, kuten tietynlainen ulkoinen olemus, eivät ole naisille syntymästä asti ominaisia piirteitä vaan ne opitaan kulttuurista. (Rossi 2003, 11-12.)

"Pitkä ihana leikki" -albumin ulkokannet (Kuva 1) antavat Maija Viikkumaasta levynkansisarjansa keskimääräiseen visuaaliseen linjaan nähden yllättävän pophenkisen kuvan. Selkeästi rockiin viittaavia elementtejä ei ole. Viikkumaan vahvan meikin, mustan röhkelöliivin ja kansien kirjasintyyppivalintojen voi ajatella vihjaavan rockiin. Toisaalta meikki ja asu korostavat myös Viikkumaan feminiinisyttä ja käytetyt fontit assosioituvat lievässä teknohenkisyysessään ainakin minun ajatuksissani enemmän 2000-luvun vaihteen popestetiikkaan kuin rockiin. Mielestäni Viikkumaan ensimmäisen albumin ulkokannet voisivat visuaalisen ilmeensä perusteella olla oikeastaan kenen tahansa naispopparin levynkannet.

Kuva 1 Maija Vilkkumaa: "Pitkä ihana leikki", etukansi

Vilkkumaan levynkansisarjakokonaisuuden muodostamalle imagolle tyypillinen kontrasti rakentuu "Pitkä ihana leikki" -albumin kohdalla ulko- ja sisäkansien välille. Ulkokansien feminiinistä yleisilmettä tasapainotetaan kansilehden sisäsivujen autenttisilla ja konstailemattomilla valokuvilla. Sisälehtien kuvissa Vilkkumaa juo ilmeisesti vettä, esiintyy lavalla keikkatilanteissa ja hymyilee kamerasta poispäin katsoen. Sisäsivujen kuvien joukosta löytyy myös yhtymäkohta myöhempien levyjen kansien naiseuden rakentamisen näyttämiseen: eräässä valokuvassa pynttäytynyt Maija Vilkkumaa suihkuttaa hiuksiinsa lakkaa (Kuva 2). Vaikka kaikki sisäsivujen valokuvat eivät sisällä varsinaisia rock-viitteitä, on niiden tahallisen tai todennäköisemmin tahattoman huonolaatuinen yleisilme tulkittavissa autenttiseksi. Sisälehtikokonaisuus määrittyy siten keikkakuvien johdolla rock-henkisemmäksi kuin laskelmoituiksi ja siten keinotekoisiksi määrittyvät poseerauskuvaan pohjautuvat ulkokannet.

Kuva 2 Maija Vilkkumaa: "Pitkä ihana leikki", sisäsivu

”Meikit, ketjut ja vyöt” –kannet (Kuva 3) ovat kokonaisuutena visuaalisesti huomattavasti kurinalaisemmat kuin Viikkumaan ensimmäisen levyn kannet: kaikki käytetty valokuvamateriaali on Viikkumaan asuista ja valokuvien taustoista päätellen peräisin samasta kuvaustilanteesta. Valokuvat perustuvat pelkästään poseerauksiin ja ovat tarkasta valaistuksesta ja suuresta syväterävyydestä johtuen melko kliinisen oloisia. Kansien rock löytyy neutraalien kuvauspuitteiden sijaan melko kokeellisesta hallitsevasta typografiasta sekä ennen kaikkea Maija Viikkumaan olemuksesta. Viikkumaan poseerausilmeet ovat vakavia eikä hän kuvissa juuri katso kohti kameraa. Rockia, kuten feminiinisyyttäkin, kuvaavia selviä merkkejä löytyy Viikkumaan ulkoisesta olemuksesta paljon: Viikkumaalla on esimerkiksi tatuointi ja mustat nahkahousut, mutta toisaalta vastapainona myös meikkiä ja feminiinisiä helmikoruja.

Kuva 3 Maija Viikkumaa: ”Meikit ketjut ja vyöt”, etukansi

”Ei” –levynkannet (Kuva 4) poikkeavat Viikkumaan muiden levyjen kansista visuaalisen retrohenkisyytensä ja oletettavasti siihen liittyvän värikkyytensä perusteella. Ulkokannet perustuvat ”Pitkä ihana leikki” –albumin kansien tavoin hyvin feminiiniseen yleisilmeeseen. Takakannen vanhahtavasti sisustetussa huoneessa kuvatussa useista pikkukuvista koostuvassa kuvasarjassa näytetään Viikkumaan laittavan hiuksiaan ja poseeraavan. Etukansivihkon takakannessa on kuva Viikkumaasta istumassa sängyllä samaisessa huoneessa. Seinällä oleva kuivattu ruusukimppu vihjaa, että huone kuuluisi naispuoliselle henkilölle, mahdollisesti Viikkumaalle tai hänen esittämälleen roolihahmolle. Yksityishenkilön kodin huonetta esittävän tilan valinta kuvauspaikaksi vahvistaa joka tapauksessa kuvien feminiinistä merkitystä, sillä Leena-Maija Rossin kirjan mukaan yksityisyys on perinteisesti yhdistetty naiseen ja julkisuus sen vastaparina mieheen (Rossi 2003, 33).

Kuva 4 Maija Vilkkumaa: "Ei", etukansi

Vilkkumaasta on takakannen ruutuihin poimittu myös lähikuvia (Kuva 5), joissa näkyy hänen jalkateränsä punaisissa naisellisista avokkaissa sekä kuvia, joissa avokkaiden ja jalkojen lisäksi näkyy leopardikuvioisen mekon alaosaa. Kontrastiksi naiselliseksi miellettyyn ulkonäköön, asusteisiin ja huoneeseen on takakanteen poimittu myös kuva retrohenkisen näköisestä sähkökitarasta. Kitaran lisäksi ainoat selkeästi rockiin ja musiikkiin ylipäättään assosioituvat viitteet löytyvät etukansilehtisen viimeiseltä sisäsivulta, jossa on neljän kuvan kuvasarja ilmeisesti Vilkkumaan bändin studiosessioista. Kansivihkon sisäsivuilta löytyy kuvasarjoja ulkokansia arkisemmin farkkuihin ja t-paitoihin pukeutuneesta Vilkkumaasta – onkin mahdollista, että tällä kontrastilla halutaan ilmaista eroa "oikean" Vilkkumaan ja Vilkkumaan esittämän pynttäytyneemmän roolihahmon välillä.

Kuva 5 Maija Vilkkumaa: "Ei", takakansi

Epäsuorasti, autenttisuuden kautta rockiin voidaan tulkita viitattavan kitara- ja studiokuvien lisäksi myös ulkokansien valokuvien selvästi tarkoituksenmukaisella huonolaatuisuudella, jota käytetään visuaalisena tyylikeinona. Kuvat on joko kuvattu vanhalla filmikameralla tai ne on käsitelty näyttämään siltä, että ne olisi kuvattu esimerkiksi Lomo- tai Holga-kameralla: kuvat ovat hieman epäteräviä, värit eivät ole erityisen realistisia ja kuvien reunat ovat selkeästi vinjetoituneet eli tummuneet. Vanhahtavalla valokuvatyyliillä on luultavasti haettu kansiin tietynlaista aitoutta ja arvokkuutta. Sitä on voitu käyttää jopa tietoisena vastalauseena nykyteknologian mahdollistamalle kuvalliselle hifistelylle sekä esimerkiksi mainoksien ja pop-levyjen kansien silminnähtävälle kuvamanipulaatiolle, jota on näytetty käyttävän etenkin naispuolisten artistien ulkonäön muokkaamisessa konventionaalisten kauneusihanteiden mukaisiksi.

Vilkkumaan kaksi tuoreinta tutkimusaineistoon kuuluvaa levyä, ”Se ei olekaan niin” (Kuva 6) ja ”Totuutta ja tehtävää”, ovat visuaaliselta idealtaan hyvin samankaltaisia: Maija Vilkkumaa poseeraa hienossa mekossa viimeisen päälle laitettuna rosoisissa ympäristöissä. ”Se ei olekaan niin” –kansissa Vilkkumaa on sijoitettu raskaan metallin, koneiden ja ritilälattioiden muodostamaan teollisuusympäristöön ja ”Totuutta ja tehtävää” –levyn kansissa hän poseeraa ulkotiloissa, lähinnä rautatiemiljöössä. Kummassakin levynkannessa taustamiljöön luomaa rock-henkistä yleistunnelmaa korostetaan rosoisella typografialla ja graafisilla elementeillä. Juuri näiden Vilkkumaan levyjen kansissa feminiinisyyden ja rockin välinen jännite on kaikkein konkreettisimmillaan.

”Se ei olekaan niin” –albumin kansissa jatketaan aiemmissakin kansissa käytettyä tehokeinoa nostaa esille tiettyjä naisellisia elementtejä, lähinnä vaatekappaleita, ikään kuin naiseuden rakennuspalikoita. Niiden tarkoitus on selvästi alleviivata Vilkkumaan naisellista ja näissä kansissa hyvin juhlavaa roolia. Vilkkumaan poseerauksia ja olemusta ei voi tulkita kuitenkaan kitkattoman feminiiniseksi, vaan viitteitä rockille tyypillisistä ominaisuuksista ja elementeistä löytyy ympäristön lisäksi hänestä itsestäänkin. Etukannen ja pahvikotelon sisäsivun kuvissa Vilkkumaan asento määrittyy tietynlaisen jähmeän rentouden ja haara-asennon myötä hyvin maskuliiniseksi, vaikka mekko lievittääkin asetelmaa peittämällä hänen jalkansa näkyvistä. Mikäli Vilkkumaalla olisi näissä kuvissa yllään esimerkiksi farkut, näyttäisi kokonaisuus uskoakseni suorastaan yllättävän maskuliiniselta.

Kuva 6 Maija Vilkkumaa: "Se ei olekaan niin", etukansi

Vilkkumaa esiintyykin rockille tyypillisemmässä asukokonaisuudessa, farkuissa ja t-paidassa, pahvikotelon toisella sisäsivulla (Kuva 7) ja kansilehtisen keskiaukeamalla. Näissä kuvissa hän poseeraa vastapainoksi huomattavasti feminiinisemmissä asennoissa naiselliseksi määrittävällä pramealla leopardikuvioisella sängyllä. Kummassakin kuvassa rekvisiittaan kuuluu myös naisellisuutta alleviivaavat kultaiset korkokengät sekä turkoosi röhelöviitta. Vilkkumaasta löytyy kansivihkon viimeiseltä sisäaukeamalta myös melko perinteisen oloinen hymykuva, jonka tarkoitus on luultavasti toimia kiitoksena faneille, sillä tutkimusaineistoni perusteella kansivihkon viimeistä sivua tai aukeamaa käytetään usein kiittämiseen. Esimerkiksi Hanna Pakariselta löytyy "Lovers" -levyn kansilehtisestä vastaavanlainen hymykuva, johon on liitetty omistuskirjoitus levynomistajalle.

Kuva 7 Maija Vilkkumaa: "Se ei olekaan niin", sisäkansi

"Totuutta ja tehtävää" -albumin kansi (Kuva 8) perustuu hyvin samankaltaiseen ideaan feminiinisyyden ja rockin kontrastista kuin "Se ei olekaan niin" -levynkansi. Suurin ero kansien yleisilmeiden välillä on se, että "Totuutta ja tehtävää" -kansi on valokuviansa osalta

yleisilmeeltään valoisampi, sillä ne on kuvattu ilmeisesti ainakin pääosin ulkotiloissa ja Viikkumaan mekko on väriltään valkoinen päinvastoin kuin ”Se ei olekaan niin” –levynkansissa, joissa Viikkumaan asut ovat huomattavasti tummempia. ”Totuutta ja tehtävää” –albumin sisäkansien ensimmäisellä aukeamalla on kuva Viikkumaasta rautatiemiljöössä. Toisin kuin suurimmassa osassa hänen levyjensä kansista löytyvistä valokuvista, hän ei vaikuta nyt asentonsa puolesta poseeraavan kameralle: hän katsoo alas ja koskettaa radan vieressä maassa olevia kiviä. Viikkumaan hieno asu ja sulkamainen hiuskoriste viittaavat kuitenkin tilanteeseen, jossa kameralle olisi tarkoitus esiintyä, ennemmin tai myöhemmin.

Kuva 8 Maija Vilkkumaa: ”Totuutta ja tehtävää”, etukansi

Sisäaukeamalla on mielenkiintoinen yhteisotos Viikkumaasta sekä hänen nelihenkisestä bändistään (Kuva 9), jonka jäsenet ovat kaikki miehiä. Asetelman keskellä seisova Viikkumaa on selvästi haluttu nostaa esiin ja erottaa visuaalisesti häntä ympäröivistä soittajista: hän on pukeutunut valkoiseen mekkoon ja katsoo tulkinnasta riippuen lähes hymyillen kohti kameraa, kun taas bändin jäsenet ovat pukeutuneet pääosin mustiin vaatteisiin ja katsovat tiukasti ja vakavasti kameran ohi. Kaikki bändin jäsenet poseeraavat miehekkäästi haara-asennossa seisten ja kädet jähmeästi esimerkiksi puuskaan asetettuina kun taas Maija Viikkumaa poseeraa jalat siveästi yhdessä kiskolla seisten ja käsillään mekkoa naisellisen oloisesti koskettaen. Poseeraustyyleillä ja vaatetuksella on siis selvästi haettu kontrastia nimenomaan eri sukupuolien välille.

Kuva 9 Maija Vilkkumaa: "Totuutta ja tehtävää", sisäsivu

Sukupuolittunutta katsomista ja katsetta tutkineen Richard Dyerin mukaan tämän kaltaisissa rutiininomaisissa kuvissa tiivistyy ja myös samalla vahvistuu tapa, jolla sukupuolten välisiä valtasuhteita pidetään yllä. Näitä valtasuhteita pitää lähtökohtaisesti yllä katsekontaktiin perustuvat kulttuuriset säännöt, joiden mukaan miehellä on oikeus katsoa naista, mutta naisen katseen täytyy alistuvasti väistää miehen tuijotusta. Se, että valokuvissa miehet ovat naisten katsottavina, tekee väkivaltaa näille koodeille. Naisen valokuvan kautta mieheen kohdistamaa katsetta on tyypillisesti pyritty torjumaan erilaisin tavoin, joilla nais- tai miesmalli esitetään olevan katsomassa tai katsomatta kameraan. Tyypillisesti kameraan katsova naismalli ikään kuin vastaa katsojan kutsuun hymyillen kun taas miesmalli tuijottaa katsojaa takaisin kontrollinsa säilyttäen. Vastaavasti naismalli katsoo tyypillisesti kamerasta pois päin kääntäen katseensa pois, mutta miesmalli katsoo ylevästi sivulle tai ylös, katsojansa täysin sivuuttaen. (Dyer 2002, 99-105.)

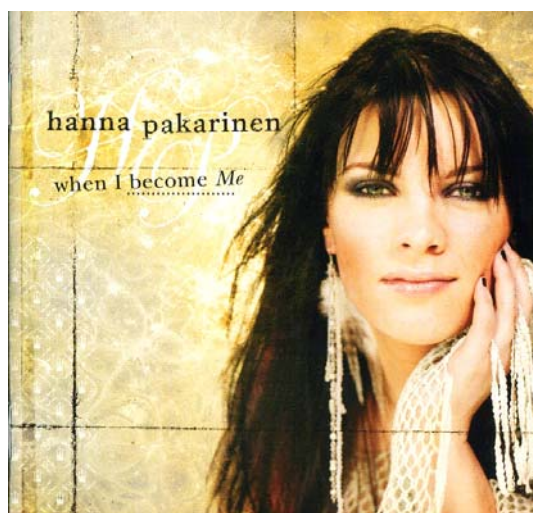
Juuri näitä säännöstöjä toteuttaen Vilkkumaan bändikuva esittää Maijan katsomassa kohti kameraa ainakin jossakin määrin katsojasta selvästi kiinnostuneena, kun taas vastakohtana hänen soittajansa ovat kiinnostuneet ylevästi jostakin katsojalle näkymättömästä tapahtumasta. Soittajien poseerausasennotkin alleviivaavat heidän maskuliinisuuttaan. Dyerin mukaan miestä on kautta historian kuvattu visuaalisestikin aktiivisena, jotakin tekemässä. Vilkkumaan bändikuvan miehet eivät kuvausasetelmassa voi konkreettisesti tehdä mitään muuta, kuin osoittaa aktiivisuutensa Dyerin kuvaamalla jännittyneellä poseerausasennolla: jopa näennäisen rentoutuneessa, välinpitämättömässä poseerauksessa miesmalli kiristää ja jännittää kehoaan tuodakseen esiin ruumiinsa toiminnallisen potentiaalin. Esimerkiksi katsojasta päin katsottuna Vilkkumaan vasemmalla puolella poseeraava mies jännittää silminnähdessä selvästi paljaiden, puuskaan vedettyjen, käsiensä lihaksia. (Dyer 2002, 106-107.)

Mielenkiintoinen yksityiskohta on myös se, että toisin kuin bändin soittajilla, Vilkkumaalla ei ole jaloissaan kenkiä. Kengättömyys kivikkoisella ratapihalla viittaa mielestäni epärationaalisuuteen, sillä kenkiä ei näy koko kuvassa ja oletettavasti terävillä kivillä kävely ilman kenkiä on melko kivuliasta tai vähintään hankalaa. Epärationaalisuus ja tunneperäinen reagointi on Leena-Maija Rossin kirjan mukaan yhdistetty kulttuurisesti naisiin vastaparina miehiin yhdistetylle rationaalisuudelle (Rossi 2003, 33). Bändikuvan kenkäteema jatkuu kaksois-cd:n kotelon alla, levynkansien takakannen kääntöpuolella, kuvassa, jossa Vilkkumaa tuolilla istuen joko pukee tai riisuu toista kenkäänsä toisen jalan ollessa paljaana. Tässäkin kuvassa ympäristönä näyttäisi olevan jonkinlainen likaisen näköinen ulkotila, jossa ei normaalioloissa oltaisi ilman kenkiä.

Minun on mahdoton sanoa, onko esimerkiksi Vilkkumaan kengättömyys tai bändin soittajien kankeat poseeraukset yhteiskuvassa harkittu tarkasti jo ennen kuvauksia vai onko ne inspiroitu kuvaustilanteesta esim. valokuvaajan hetkellisestä mielenjohteesta. Joka tapauksessa ne, kuten yleislinja Vilkkumaan levynkansisarjassa ylipäättään, alleviivaa feminiinisuuden ja maskuliiniseksi määrittyvän rockin erillisyyttä. Vaikka Vilkkumaasta itsestään voi löytää kannesta riippuen yleensä useitakin suoria tai epäsuoria viitteitä rockiin, vaikuttaa rock etenkin uusimmissa kansissa olevan pääosin hänen ulkopuolelleen. En osaa sanoa, pyrkiikö Vilkkumaa kenties feministisistä lähtökohdista tekemään rock-diskurssin naisartisteihin liittämän paradoksaalisuuden näkyväksi ja siten ilmeisyydessään jopa kritisoitavaksi. Vai pyritäänkö kansilla kenties vain välttämään kyseistä paradoksia ja siirtämään näkyvin osa rockista naispuolisen Vilkkumaan ulkopuolelle, kuitenkin samalla säilyttäen rock-diskurssin edellyttämä uskottavuus ja pesäero pop-musiikkiin.

4.3 Hanna Pakarinen - dualistinen nainen

Ensimmäisen levynsä, "When I Become Me", kansissa (Kuva 10) Hanna Pakarinen poseeraa mielestäni kuin kuka tahansa naispuolinen tuore Idols-tähti: neutraalisti ja lauhkeasti, naisellisesti parhaimpiinsa puettuna ja tyylieltyinä. CD:n pakkauksesta löytyy kaiken kaikkiaan kuusi eri henkilökuvaa, joille en ainakaan itse osaa tulkita mitään muuta funktiota kuin Pakarisen ulkonäön suorasukaisen esittelyn. Käsitystäni vahvistaa erityisesti kansilehden keskiaukeaman vaakasuuntaiseksi käännetty julistemainen poseerauskuva (Kuva 11) – muuhun kansilehden taittoon nähden väärän suuntaisen asettelun taustalla on tuskin ollut kansisuunnittelijan taiteellinen näkemys. Uskon pystykuvan kääntämisellä olevan haettu nimenomaan mahdollisimman suurta pinta-alaa Pakarisen kuvalle.

Kuva 10 Hanna Pakarinen: "When I Become Me", etukansi

Kaikissa valokuvissa Pakarinen vaikuttaa hymyilevän, suuremmin tai epäsuoremmin. Uskoisin, että Pakariselle ei ole pyritty luomaan erityisen persoonallista ja erottuvaa imagoa, vaan levynkansien tarkoitus on ollut mainostaa mahdollisimman selkeällä, konventionaalisen viehättävällä ja helposti lähestyttävällä tavalla silloista tuotetta Idols-kilpailun voittajaa. Pakarisellahan oli hyvin suuri tunnettuus jo entuudestaan, joten erityiselle erottuvuuden hakemiselle ei liene ollut tarvetta levynmyyntitavoitteiden saavuttamiseksi.

Kuva 11 Hanna Pakarinen: "When I Become Me", sisäaukeama

"Stronger" -levynsä kansissa (Kuva 12) Hanna Pakarinen poseeraa selvästi vakavampana kuin edellisen albuminsa levynkansissa. Vakavaa ja jopa lievästi aggressiivista levynkansiposeerausten yleisilmettä on vahvistettu rosoisilla ja epäsovinnaisilla kirjasinvalinnoilla (Kuva 13). Myös ränsistyneiden kuvauspaikkojen karuus korostaa tietynlaista irtiottoa "When I Become Me" -albumin turvallisesta ja valoisasta visuaalisesta maailmasta. Käsittääkseni Hanna Pakarinen identifioitui rock-laulajaksi jo Idols-ohjelmassa kilpaillessaan, mutta nähtävästi hänelle lähdettiin levynkansia myöten rakentamaan rockimpaa imagoa vasta toisen albuminsa kohdalla.

Kuva 12 Hanna Pakarinen: "Stronger", etukansi

Näkemykseni tarkoituksenmukaisesta rock-imagon luomisesta tukee ko. albumilta löytyvän "Stronger Without You" –kappaleen musiikkivideo: tyhjän baarin esiintymislavalla kappaletta laulaa laiskan ja innottoman oloisesti purkkaa jauhava vaalea tyttö, jonka hihattoman paidan selässä lukee "Rockstar" ja edessä "Wanna Be" – kunnes Hanna Pakarinen ikään kuin korvaa hänet räväkämmällä esiintymisellään. Pakarisen esiintyessä bändi soittaa huomattavasti rajummin ja tummempi valaistus muistuttaa oikeaa esiintymistilannetta yökerhossa. Videon sanoma ei jääne epäselväksi: Pakarinen on oikea rock-laulaja ja erottuu epäaidoista "purkkapoppareista" edukseen. Toisen levynsä kanssa Pakarisella voidaan siis tulkita olevan rock-rooli. Tai vastaavasti ensimmäisen levyn kansikuvat voidaan tulkita toisen levyn kannen valossa Idols-formaatista peräisin olevan pop-roolin ylläpitämiseksi, etenkin, mikäli Pakarisen todellisen identiteetin koetaan olevan rock.

Kuva 13 Hanna Pakarinen: "Stronger", sisäaukeama

Mielenkiintoinen seikka "Stronger" –albumin hieman aggressiivisemmassa poseeraustavassa ja graafisessa yleisilmeessä on se, että "vihaisen nuoren naisen"-leima on perinteisen rock-diskurssin piirissä mielletty Whiteleyn "Sexing The Groove" -kirjan mukaan negatiiviseksi. Nuorten miespuolisten rokkareiden aggressiivisuutta on ilmeisesti pidetty niin itsestään

selvänä, ettei siitä ole edes puhuttu. Aggressiivisuus nähdään maskuliinisena ominaisuutena, joten aggressiivista naista pidetään länsimaisessa kulttuurissa luonnonoikkuna. Toisaalta kyseisen "vihaisen nuoren naisen" leiman saaneita kansainvälisiä rock-artisteja on nykyisin jo niin paljon, että samankaltaisen imagon hakeminen on hyvinkin voinut olla Pakarisen kohdalla tietoinen askel kohti rock-uskottavuutta. (Whiteley 1997, 53.)

Hanna Pakarisen kolmas albumi, "Lovers", jatkaa "Strongerin" linjoilla vakavuuden ja tietyn aggressiivisuuden suhteen (Kuva 14). Se kuitenkin eroaa hänen kahden edellisen levynsä kansista selvästi, sillä Pakarisella on "Lovers" -kansissa selkeät artisti-imagon ulkopuoliset roolit. Levynkansien visuaalinen teema rakentuu kahden erilaisen Hanna Pakarisen varaan: toinen Hanna poseeraa tummassa mekossa ja toinen valkoisessa, hääpukua muistuttavassa, asussa. Nämä asut rinnastetaan selvästi toisiinsa, sillä levyn etukannessa Pakarisella on yllään tumma puku ja levyä käännettäessä takakannesta löytyy suurin piirtein samalta etäisyydeltä otettu kuva vaaleapukuisesta Pakarisesta. Poseerausilmeissä ei ole suurta eroa, mutta takakannessa Pakarisen ilme on hieman vähemmän aggressiivinen ja meikki on ainakin vaaleampi ja siten kevyemmän näköinen. Vastaava rinnastus löytyy myös levyn kansivihkon keskiaukeamalta (Kuva 15), jossa samalta etäisyydeltä kuvatut samanlaisissa asennoissa poseeraavat Hannat on sijoitettu vierekkäin taustalla jatkuvaa rosoista seinää vasten: valkopukuinen vasemmalle ja tummapukuinen oikealle lehdelle.

Kuva 14 Hanna Pakarinen: "Lovers", etukansi

Asetelma valkopukuisesta morsiamesta rinnastettuna tummaan morsiuspuvun malliseen mekkoon pukeutuneesta Pakarisesta ei voi olla tuomatta mieleen teoriaa länsimaisen kaksijakoisen ajattelun tavasta ei vain nähdä sekä nainen että mies toistensa vastakappaleina, vaan myös nähdä naiseus itsessään dualistisena. Myllymäen gradun mukaan kaksi erilaista naiseutta pohjautuu kristinuskon myyttiin puhtaasta Neitsyt Mariasta ja syntisestä Maria Magdalenasta. Dualistisen naiskäsitteen mukaan toinen nainen on hyvä ja

toinen tuhoava. Kahtia jaettu naiseus liittyy siihen, että nainen nähdään ja määritellään miehen silmien kautta: mitä mies haluaa ja mitä mies ei itse ole. Freudin opeistakin tuttu ajatus on, että miehen toiveissa nainen on samalla syntinen vamppi ja toisaalta myös kodin enkeli. (Myllymäki 2007, 60.)

Kuva 15 Hanna Pakarinen: "Lovers", sisäaukeama

Kahden eri tavoin puetun Pakarisen rinnastamisella tuskin on haettu, ainakaan tarkoituksella, suoranaista neitsyt-huora-asetelmaa, mutta moni seikka viittaa siihen, että kontrastilla on selvästi pyritty kuvaamaan jotakin. Valkoinen asu tuskin muistuttaa sattumalta morsiuspukua, etenkin kun se on rinnastettu hyvin tummaan vastaavan malliseen mekkoon. Levyn etu- ja takakannessa Pakarisella on kädessään spray-maalipurkki, joka viittaa selvästi henkilökuvan taustalla olevan ränsistyneen seinän "Lovers" –kirjoituksiin. Maalipurkin punainen värikoodi vastaa seinän spray-maalikirjoitusten punaista sävyä, joten kuvassa halutaan selvästi antaa vaikutelma siitä, että Pakarinen on maalannut seinän tekstit. Takakannen valkoasuinen Pakarisen taustalla olevassa seinässä maalausjälkiä ei näy, mutta etukannesta ja kansivihkon keskiaukeamalta tekstit löytyvät. Voidaan siis ajatella, että tekstit ovat ehkä nimenomaan tummapukuisen Pakarisen kädenjälkeä.

"Lovers"-albumin nimikkokappale kertoo ilmiselvästi särkyneestä parisuhteesta (Hanna Pakarinen – Lovers Lyrics, 2008). Kappaleen sanoituksen ja kansikuvien "Lovers" -nimeen viittaavien maalattujen tekstien perusteella Hanna Pakarisen kolmannen levyn kansien henkilökuvien voidaan tulkita kuvittavan nimikkobiisin sanomaa: Valkoasuinen Pakarinen kuvaa suhteesta iloitsevaa, suhteeseen sitoutunutta, henkilöä ja musta-asuinen Pakarinen kuvaa samaa henkilöä suremassa tai vihoittelemassa suhteen päättymistä. Valkoisen värin on perinteisesti käsitetty symboloivan, myös morsiuspuvussa, iloa sekä neitseellistä viattomuutta ja puhtautta, kun taas mustan värin on käsitetty symboloivan esimerkiksi surua ja toivottomuutta (Coloria, 2008).

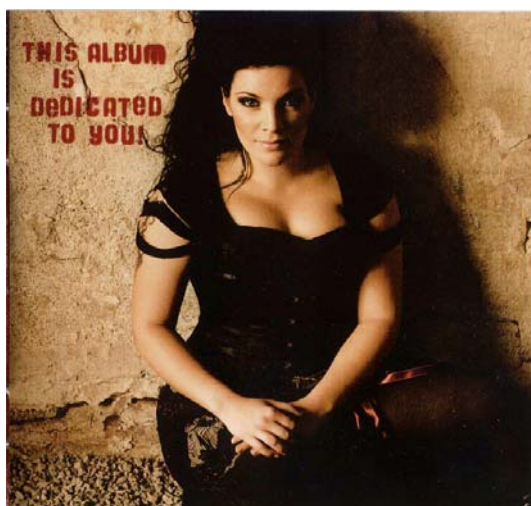
Valkoasuinen, neitseellistä symboliikkaa tahallisesti tai tahattomasti viestivä, Pakarinen on helppo tulkita viattomaksi ja jopa naiviksi hahmoksi, jonka tehtävä levynkansissa on

mielestäni lähinnä luoda kontrastia tumma-asuiselle etukannessa, ja siten pääroolissa esiintyvälle, Pakariselle. Tumma-asuisen, selvästi rähjäisemmän ja vihaisemman oloisen, Pakarisen merkitys on vaikeampi tulkita yksiselitteisesti. Uskoisin, että tumman ja vaalean asun kontrastilla on pääosin pyritty vahvistamaan Hanna Pakarisen rock-imagoa samankaltaisilla keinoilla kuin "Stronger Without You" –videolla: tummanpuhuva Hanna rinnastetaan levynkansikuvissa naiviin morsiameen vastaavasti kuin musiikkivideossa Hanna rinnastetaan kepeään blondiin.

Perinteisen dualistisessa diskurssissa morsiuspukuisen Pakarisen kuvan voisi automaattisesti ajatella symboloivan hyvää naista ja tummapukuisen Pakarisen pahaa, syntistä, naista. Rock-diskurssin ja "Stronger Without You" –videon selkeän sanoman valossa levynkansien voidaan tulkita kääntäneen dualistisen naisen merkityksen päinvastaiseksi. Perinteisesti hyväksi määrittyvä sovinnainen naishahmo nähdäänkin vääränä ja pahana; vastaavasti perinteisen tulkinnan mukaan syntinen naishahmo kuvastaakin rock-diskurssin piirissä hyvinä ja tavoiteltavina pidettyjä arvoja kuten uskottavuutta, kapinaa ja aggressiivisuutta.

Toisaalta on hyvä muistaa, että vaikka tumma-asuisen Pakarisen hahmoon konkretisoituukin positiivisesti latautuneita rock-arvoja, rock ja naiseus saattaa yhä olla monille rock-diskurssin piiriin kuuluville henkilöille luonnoton ja siten pahaksi määrittyvä yhdistelmä. Voisikin otaksua, että ehkäpä Freudin syntistä vampppia vastaa vallitsevan rock-diskurssin piirissä nuoren vihaisen naisen leima, jonka dualistinen miehinen katse voi jo ainakin salaa nähdä "syntisyydessään" houkuttelevana vaihtoehtona sovinnaisemmille naistyypeille?

Feministisistä lähtökohdista ajateltuna Hanna Pakarisen "Lovers" –albumin kansia voisi perustellusti pitää ensisijaisesti miehille suunniteltuina selkeässä dualistisuudessaan: Pakarisen roolihahmoja katsotaan miehisen katsomistavan läpi, vaikka katsoja olisikin nainen. Pakarisen levynkansista löytyy morsiuspukukuvien lisäksi myös kaksi muuta hänen henkilökuvaansa. Rinnastettuina niidenkin voidaan nähdä jatkavan dualistista linjaa: toisessa Pakarinen katsoo hymyillen kameraan (Kuva 16) ja toisessa Pakarinen katsoo vakavana kamerasta pois päin. Kuvassa, jossa Pakarinen ei katso kameraa kohti, hänet on meikattu siten, että hänellä voi tulkita olevan poskessa suuri mustelma tai hänen voi esimerkiksi tulkita itkeneen.

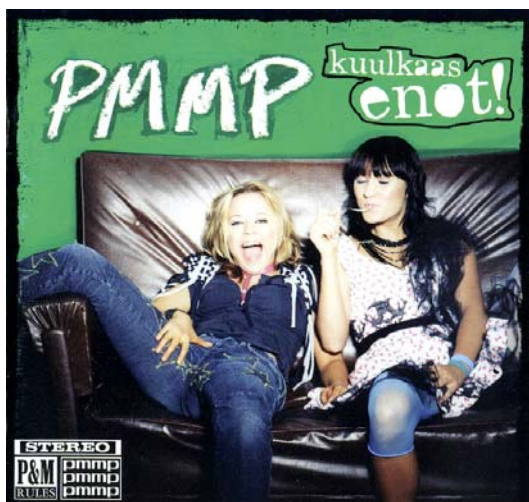

Kuva 16 Hanna Pakarinen: "Lovers", sisäsivu

Mielestäni hymyilevän Pakarisen kuva tuntuu melko päälle liimatulta "Lovers" – kansikokonaisuudessa. Jos itse olisin saanut suunnitella ja ideoida nämä levynkannet, olisin ehdottomasti jättänyt kyseisen kuvan pois, sillä se latistaa morsiuspukuisten Pakaristen luomaa jännitettä ja siten kansien yleistunnelmaa. Kyseisellä kuvasivulla on "This album is dedicated to you" –omistusteksti, joten hymy on sinällään perusteltu. Omistustekstistä voi mielestäni vetää sen johtopäätöksen, että fanejaan muistavan Hanna Pakarisen halutaan nyt sanoa esiintyvän sivulla omana itsenään, ilman roolia. Se, että Pakarinen esiintyy tässäkin yhteydessä mustassa asussa, vahvistaa käsitystäni tummanpuhuvan rock-imagon tavoittelusta.

4.4 PMMP – ikuinen leikki

PMMP:llä on tutkimusaineistoni muiden artistien levynkansiin verrattuna huomattavasti selkeämmät ja vaihtelevammat levynkansiroolit. PMMP:n ensimmäisen, "Kuulkaas Enot", albumin kannet (Kuva 17) nähdessäni sain tosin miettiä jonkin aikaa, mitä kansilla haluttiin yhtyeestä sanoa. Nopeasti vilkaistuna graafiselta ilmeeltään suoranaiseen rumuuden estetiikkaan ja artistien epätotisen leikkisiin poseerauksiin pohjautuvat levynkannet voisi tulkita esimerkiksi minkä tahansa tarkoituksella halpaa ja hyvin helposti lähestyttävää imagoa hakevan pop-bändin tai artistin kansiksi. Syvällisempi kansien tarkastelu ja vertaaminen PMMP:n muiden levynkansien tyylihin ja artistikaksikon roolihahmoihin paljastaa kuitenkin mielestäni selvästi, että heidän ensimmäisen albuminsa kansiroolien sanoma on jotain muuta kuin kepeän pop-bändin imagon itseisarvo.

Kuva 17 PMMP: "Kuulkaas enot!", etukansi

Oletukseni on, että PMMP enemmän parodioi ja pyrkii siten ottamaan pesäeroa "Kuulkaas enot!" -levynkansissa tyypillisiin "purkkapop"-bändeihin – venyttäähän bändin tumma naissoolisti etukannen kuvassa konkreettisesti purkkaa suustaan. Toisaalta kannet voidaan tulkita myös jonkinlaiseksi itseironiaksi: PMMP oli tuolloin uusi, asemaansa vakiinnuttamaton, tyypilliseen tyttöbändimuottiin istuvasti naiskaksikon varaan rakentuva ja levyn perusteella eri musiikkityylejä melko omintakeisesti ja osittain "kieliposkessa" -asenteellakin yhdistelevä bändi.

"Kuulkaas enot!" -levynkansissa PMMP:n Paula Vesalan (vaaleahiuksinen) ja Mira Luotin (tummahiuksinen) leikkisät olemukset hullunkurisine poseerausasetoineen, ilmeineen ja vaatteineen eivät vaikuta totisilta ja tarkkaan harkituilta vaan ne viittaavat kautta linjan enemmän spontaaniin hauskanpitoon, vitsailuun ja tiettyyn räävittömään asenteeseen. Kansikuvia voi pitää myös seksuaalisessa mielessä huomiota herättävinä, sillä etukannen kuvassa kumpikin laulaja istuu toisiinsa nähden melko symmetrisesti sohvalla jalat levällään käsi jalkovälin tienoille aseteltuna. Lisäksi takakannen kuvassa (Kuva 18) kummallakin on, ainakin oman tulkintani mukaan, korostuneen seksuaalinen ilme, jolla mahdollisesti halutaan karrikoida seksin varaan imagonsa rakentaneiden naisartistien tyypillisiä poseerauksia. Mielestäni levynkansien valokuvat vaikuttavat liian yliampuville ja jopa provosoivilla esittääkseen vakavissaan kuvaamaansa kohdetta, kepeäimagoista tyttöbändiä.

Kuva 18 PMMP: "Kuulkaas enot!", takakansi

PMMP:n ensimmäisen albumin visuaalinen ulkoasu hävetti Paula Vesalan PMMP –kirjassa antamien kommenttien perusteella levynkansisuunnittelijaa, mutta bändi itse ilmeisesti toivoi kansien näyttävän mahdollisimman halvalta, sillä he halusivat myös kyseistä albumia edeltäneen "Rusketusraidat" –singlen näyttävän visuaalisesti halvalta (Luoti, Vesala, Ylönen, Kostainen 2008, 56-57). Levykansien graafinen ilme perustuukin juuri viimeistelemättömään ja huonosti toteutettuun kuvankäsittelyyn tökeröine kuvien syväyksineen, hyvin monia kirjasintyyppisiä yhdistelevään sekalaiseen typografiaan sekä yltäkylläiseen kirkkaihin väreihin ja sattumanvaraisesti yhdistelevään värimaailmaan.

Mielenkiintoinen yksityiskohta levyn takakannessa on Vesalan ja Luotin ihojen huomattavan yliampuva kuvankäsittelyllinen silottelu, joka vaikuttaa mielestäni selkeältä kannanotolta tapaan, jolla media tuntuu muokkaavan naiskauneusihannetta luonnottomaan suuntaan. Ainakin se, että Vesalan ja Luotin asuista päätellen selvästi samassa kuvaustilanteessa otettu kansilehtisen viimeisen aukeaman valokuva on huomattavasti vähemmän silotettu, puhuu takakannen kuvankäsittelyn tarkoituksenmukaisen alleviivaavuuden puolesta. Tässä yhteydessä mieleeni tulee kysymys: Onko sattumaa, että myös "Kuulkaas Enot!" –levyn kanssa samana vuonna 2003 julkaistun Maija Viikkumaan "Ei" –levynkansien voidaan tulkita ottavan kantaa samaan ilmiöön? Olisiko niihin aikoihin ollut mediassa tai julkisessa keskustelussa pinnalla esimerkiksi sellaisia eettisiä kysymyksiä kauneusihanteista ja nykuteknologian mahdollistamasta kuvamanipulaatiosta, mitkä olisivat saaneet julkisen ulkonäöntarkkailun polttopisteen alla elävät naisartistit ottamaan asiaan kantaa?

PMMP:n ensimmäisen levynkannen pinnallisesta kepeydestä ja vitsailusta huolimatta etukansivihkon sisäsivuilta löytyy myös hieman vakavammin sekä perinteisen ajattelumallin mukaan aidommin ja intiimimmin, rooleitta, bändin jäseniä esittelevää kuvamateriaalia: lapsuudenkuvia (Kuva 19). Tyypillisesti lapset käsitetään ainakin oman tuntumani mukaan kulttuurissamme aitoina ja konstailemattomina ”omina itsenään”, joten sisäkansien lapsuuskuville bändin voisi tulkita viestivän tietynlaista autenttisuutta, avoimuutta ja rehellisyyttä. Toisaalta filosofi Nelson Goodmanin mukaan kaikkien valokuvien aitous on kyseenalaista, sillä hän pitää valokuvaa aina konventionaalisisena: valokuvassa ei ole kyse kuvan ja sen esittämän kohteen absoluuttisesta suhteesta, vaan siitä, että kuva esittää kohteensa vakiintuneen representaatiokäytännön mukaisesti (Kuvanlukutaito, Ikoni, indeksi ja symboli 2008).

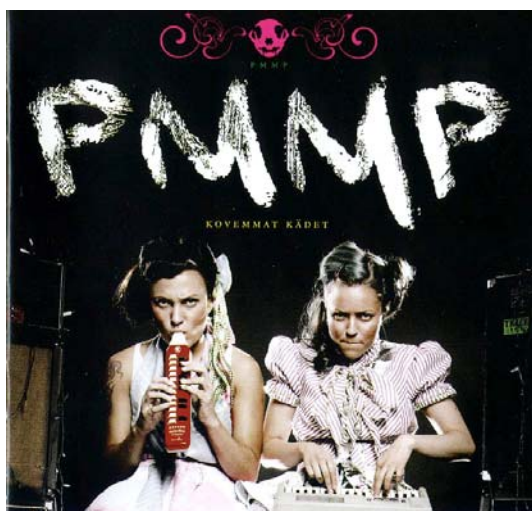
Kuva 19 PMMP: ”Kuulkaas enot!” sisäsivu

Joka tapauksessa, PMMP:n jäsenten lapsuudenkuvat luovat mielenkiintoista kontrastia heidän kaikissa muissa kuvissa tulkintani mukaan ylläpitämälleen roolileikille. ”Leskiäidin tyttäret” – levyn sisäkansista löytyy myös lapsuudenkuviin rinnastettava valokuva ilmeisesti teini-ikäisestä Vesalasta (Kuva 20), mikä kuvittaa sen yhteyteen taitettuja ”Päät soittaa” – kappaleen sanoja: valokuvasta löytyy konkreettisesti sanoituksissa mainittu ”vihreä mehukattitonkka”, josta Vesala sanoitusten lyyrisen minän tavoin juo ilmeisesti alkoholia. Luulen, että tällaisilla kuvilla halutaan lapsuudenkuvien tavoin ilmaista tiettyä autenttisuutta ja omakohtaisuutta.

Kuva 20 PMMP: "Leskiäidin tyttäret", sisäsivu

"Kovemmat kädet" –albumin kansien (Kuva 21) visuaalinen linja on yleisilmeeltään edeltäjänsä huomattavasti vakavampi ja harkitumman tuntuinen, mutta ensimmäisen albumin kansista tuttu leikkisyys ja spontaanisuus on yhä selvästi mukana. Etukannessa Vesalalla ja Luotilla on selvästi jonkinlainen pikkutyttöjen rooli: he poseeraavat lapsekkaan uhmakkailla ilmeillä ja heillä on yllään hyvin tyttömäisen malliset ja väriset mekot. He myös soittavat lapsekkaita soittimia, Luoti Melodicaa ja Vesala pieniä koskettimia. Lasten roolit viittaavat levyn nimikkokappaleeseen "Kovemmat kädet", sillä sen sanoitus kertoo selvästi tapetusta pojasta, joka löytyy keväällä lumien sulettua ojan pohjalta. Pojan ikä ei varsinaisesti käy ilmi levyn kansivihkosta löytyvistä sanoituksista, mutta niissä kuvailtavasta äidin huolesta voi päätellä, että ainakin hänen äitinsä suhtautuu häneen "äidin pikkuisena". Oli pa poika siis fyysisesti kuinka vanha tahansa, hän on yhä "lapsi" äitinsä näkökulmasta katsottuna.

Kuva 21 PMMP: "Kovemmat kädet", etukansi

PMMP:n toisen albumin etukanteen on siis selvästi haettu samaa kontrastia kuin sen nimikkokappaleen sanoitukseen: synkkyyttä ja vakavuutta sekä toisaalta lapsekkuutta ja siihen perinteisesti yhdistettävää viattomuutta. Levyn alkuperäispainoksen etukannen mustalla, tyypillisesti länsimaisessa kulttuurissa mm. kuolemaa symboloivalla, taustavärillä on siis korostettu Vesalan ja Luotin pahaenteisiksi tulkittavissa olevien ilmeiden luomaa synkähköä tunnelmaa. Etukannen vakavalla yleisilmeellä pyritään ehkä tietoisesti horjuttamaan myös edellisen levyn aikana rakentunutta popbändin imagoa. Tummilla levynkantta rajaavilla kaiuttimilla viitataan luultavasti ”aikuisten musiikkiin”, kontrastina lasten soittimille ja rooleille. ”Kovemmat kädet” –kappale edustaakin sanoituksellisesti ja musiikillisesti PMMP:n vakavampaa ja rockimpaa linjaa, joten kaiuttimilla pyritään varmasti symboloimaan levyn nimikkobiisin edustamaa suuntausta; vaikkakin tarkasti katsottaessa niiden ympärille huomaa kiedotun taas lapsekkaiksi määrittyviä jouluvaloja.

Albumin takakannen (Kuva 23) ja CD-levyn labelin (Kuva 22) kuvituksena toimii valokuvamateriaali, jossa Vesala ja Luoti poseeraavat jonkinlaisiin harmaisiin univormuihin pukeutuneina. En osaa sanoa, mitä niillä halutaan kertoa, mutta ainakin ne tuovat aikuismaista kontrastia etukannen lapsirooleille. Toisaalta univormut mielletään perinteisesti maskuliiniseksi asuksi, joten ne tasapainottavat siten samalla etukannen tyttömäisiä asuvalintoja. Univormut on koristeltu kunniamitalimaisesti asetelluilla kultaisilla rintakoruilla, joten niiden ei kuitenkaan ole tarkoitus ainakaan asettaa Vesalaa ja Luotia konkreettisesti miehen rooleihin.

Kuva 22 PMMP: ”Kovemmat kädet”, CD-levy

Univormut assosioidaan yleensä sotilaalliseen toimintaan, joten ne saattavat olla kulttuuriviite esimerkiksi Neuvostoliiton naissotilaisiin tai vaikkapa suomalaisen Lotta Svärd – vapaaehtoisjärjestöön, johon kuuluneet naiset tekivät maanpuolustusta tukevaa työtä (Lotta Svärd, 2008). Oli miten oli, arvokkaan oloisesti univormuun pukeutuneen naisen voidaan yleisesti tulkita symboloivan ainakin vahvaa naiseutta ja naisen aktiivista itsenäistä toimintaa

– univormuun pukeutunut nainenhan voi taistella sodassa ”itsensä ylittäen” maskuliinisessa roolissa tai Lottien tapauksessa hoitaa itsenäisesti maanpuolustuksen kannalta tärkeitä ja vastuullisia tehtäviä miesten ollessa rintamalla.

Mielenkiintoinen yksityiskohta ”Kovemmat kädet” –albumin takakannessa on tummahiuksisen Mira Luotin yhteen sulautuvan näköiset kulmakarvat, jotka assosioituvat visuaalisesti meksikolaiseen taidemaalari Frida Kahlo:n. Paula Vesala paljastaa PMMP-kirjassa kulmakarvojen olleen meikkaajan herja, johon Luoti oli heti tarttunut ja käskenyt ”piirtää menemään” (Luoti, Vesala, Ylönen, Kostiainen 2008, 106). Vaikka koko tapahtuma olikin kirjan perusteella täysin spontaani, syntyy kulmakarvoista mielestäni nerokkaasti levyn nimikkoteemaa korostava viite Kahloon – hänhän on Wikipedian mukaan tunnettu nimenomaan tuskaa, kuoleman läsnäoloa ja elon pimeää puolta ilmaisevista maalauksistaan (Wikipedia, Frida Kahlo 2008).

Kuva 23 PMMP: ”Kovemmat kädet”, takakansi

Vaikka ”Kovemmat kädet” –levynkansien yleisilme on huomattavasti vakavampi kuin PMMP:n ensimmäisen albumin levynkansien visuaalinen tunnelma, löytyy kyseisistä kansista myös paljon viitteitä ensimmäisten levynkansien yleiseen sekoiluun. Graafisessa ilmeessä on yhä paljon visuaalista spontaaniutta ja runsautta, joka näkyy erityisesti etukansilehtisen värikylläisillä, erilaisiin kuvituselementteihin ja kollaasimaiseen taittoon pohjautuvilla, sisäaukeamilla. Myös Vesalan ja Luotin poseerausilmeissä on nähtävissä ensimmäisen levyn kansista tuttua leikkimielisyyttä. Esimerkiksi Luotilla on takakannen kuvassa jokseenkin hölmistyneen oloinen ilme kohotettuine kulmineen ja pyöritystyine silmineen. Kansilehtisestä löytyy myös retro-henkinen kuva, jossa sekä Vesalalla että Luotilla kummallakin on melko hullunkurinen hymyposeeraus.

”Leskiäidin tyttäret” –albumin etukansi (Kuva 24) esittää elävöityneeseen tapetoituun seinään kiinnitettyä soikean mallisissa kehyksissä olevaa valokuvaa, joka on selvästi jonkinlainen

perhepotretti. Kuvassa kansallispukuhenkisiin naisten asuihin pukeutuneet Vesala ja Luoti katsovat vanhan ajan valokuvien poseeraustyyliille uskollisina vakavina kohti kameraa ja istuma-asennossa olevalla Vesalalla on sylissään valkoiseen mekkoon puettu itkevä tyttövauva. Luoti seisoo Vesalan vierellä kuten perinteisessä perhepotretissa mies seisoi vaimonsa vierellä. Kuvassa ei levyn nimen mukaisesti ole selvästikään tarkoituksella miehiä, vaan Luoti on siksi asetettu perinteiselle miehen paikalle, ikään kuin korvaamaan puuttuvan isän. Asetelman voi siis tavallaan mieltää Pakarisen morsiamilla kuvatun "Lovers" –albuminkannen tavoin dualistiseksi, mutta sillä tuskin tavoitellaan erityisemmin miesten suosiota. Itse asiassa koko Leskiäidin tyttäret –konsepti sulkee miehet konkreettisesti ulkopuolelleen, sillä mieshän on kuollut. Itselleni syntyikin aiheesta vahva assosiaatio itsenäisiin naisiin, samoin kuin aiemmin käsittelemistäni "Kovemmat kädet" –kansien univormukuvista.

Kuva 24 PMMP: "Leskiäidin tyttäret", etukansi

Valokuvan voisi levyn nimestä irrotettuna tulkita vanhanaikaiseen kehykseen sijoitetuksi kahden naisen ja lapsen muodostaman perheen ryhmäkuvaksi, mutta nimi "Leskiäidin tyttäret" sulkee loogisesti kuvassa esiintyvien aikuisten naisten roolihahmojen välisen lesbosuhteen mahdollisuuden, tai ainakin todennäköisyyden, pois: leskiäidillähän on ainakin ollut mies kuvan vanhahtavuuden asettaman aikakehyksen puitteissa. Kuvan kahden naishahmon voisi sen sijaan tulkita esittävän esimerkiksi tilannetta, jossa äitejä on konkreettisesti vain yksi, mutta hän joutuu tilanteen pakosta omaksumaan myös isän roolin.

Tulkitsin kansikuvan itkevän lapsen automaattisesti ensi näkemältä "tyttäreksi" ja Vesalan ja Luotin "leskiäideiksi", mutta levyn nimi "Leskiäidin tyttäret" viittaa useampaan kuin yhteen tyttäreeseen. Kuvan voi siis tulkita myös siten, että Vesala ja Luoti ovat itsekkin leskiäidin tyttärien rooleissa. Image-lehti kertookin Tero Salosen toimittamassa jutussa "Leskiäidin tyttäret" –albumin nimen juontavan juurensa sen nimisestä kansanballadista, jossa leskiäidillä

on tumma ja vaalea tytär. Lehti kertoo nimen olevan Vesalalle ja Luotille myös omakohtainen, sillä Paula menetti isänsä ennen syntymäänsä ja Miran isä kuoli hänen ollessaan vasta kuukauden ikäinen. Vesalan ja Luotin voi siis nähdä etukannessa samanaikaisesti vanhahtavan valokuvan visuaalisten puitteiden osoittamissa selkeissä kansanballadiin perustuvissa rooleissa sekä tavallaan värittämässä omaa elettyä historiaansa. (Salonen 2006, 59.)

Yleistunnelmaltaan levynkansi vaikuttaa vanhahtavuudessaan ja harmaansävyisyydessään hyvin melankoliselta. Itkevä lapsi ja PMMP:n solistien ilmeet vakavoittavat tunnelmaa ja valokuvankehysten liepeillä olevat kaksi hämähäkkiä luovat kokonaisuuteen jonkinlaista symbolista uhkaa, vaikka ne voidaan tietenkin selittää myös vanhan talon luonnollisiksi asuttajiksi. Itse miellän hämähäkit kuuluviksi ennen kaikkea autioihin paikkoihin ja rakennuksiin, joten aistin kuvasta myös tietynlaista hiljaisuutta ja tunnetta ajan pysähtyneisyydestä. Albumin nimikkokappaleen kuunteleminen aiheuttaa minussa melko vaikeaselkoisine sanoituksineen hyvin samankaltaisen tunteen. Omakohtaisesta näkökulmastani tarkasteltuna levyn etukannen visuaalista ilmettä voi siis pitää onnistuneena, sillä se selvästi tukee musiikin herättämiä tuntemuksia, kuitenkin kuvittamatta sanoituksia liian konkreettisesti. Toisaalta juuri tässä kohtaa minun on pakko myöntää subjektiivisuuteni, sillä "Leskiäidin tyttäret" on paras koskaan kuulemani kappale: kaikessa suomalaisuudessaan se voitaisiin puolestani valita uudeksi kansallislauluksi.

Takakannessa (Kuva 25) Vesalan ja Luotin kasvot on istutettu etukannesta tutun tapettikuvion päälle kollaasimaisesti aseteltujen kiiltokuvatyttyöjen vartaloihin. Kiiltokuvat symboloivat mielestäni selkeästi lapsuutta ja sen kautta viattomuutta. Kontrastia kiiltokuvien viattomuuteen tuovat samat hämähäkit, jotka esiintyvät myös etukannessa – ja toistuvat levynkansissa muutenkin kautta linjan. Hämähäkkien lisäksi synkkää ja uhkaavaa tunnelmaa takakanteen luovat ilmeiset punaiset veritahrat, joita esiintyy kukkakuvioiseen tapettiseinään nidotussa mm. kappalelistauksen sisältävässä ryppyisessä paperilapussa.

Kuva 25 PMMP: "Leskiäidin tyttäret", takakansi

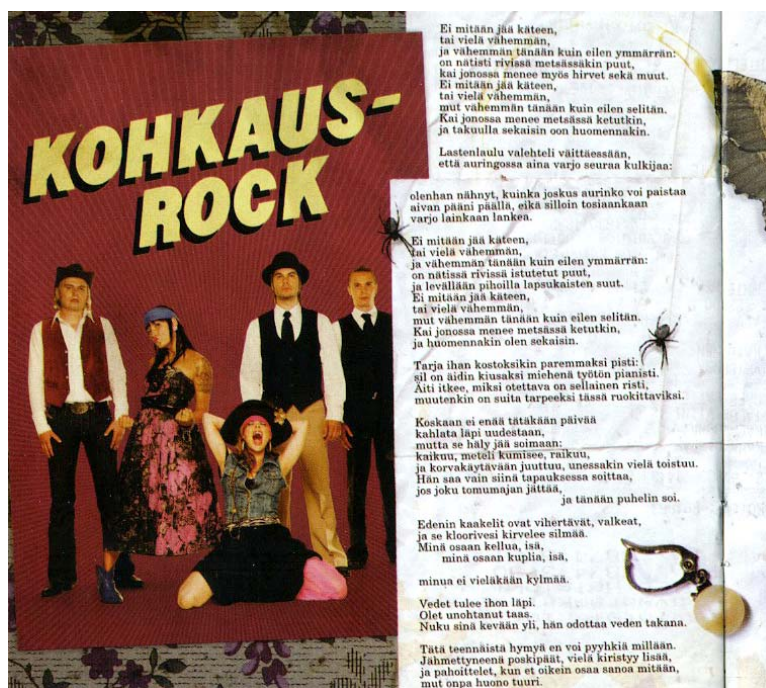
Etukansilehtisessä Vesala ja Luoti poseeraavat myös kahdessa muussa rooliasussa: merimieshenkisessä vaatetuksessa sekä visuaalisesti runsaasti erilaisia yksityiskohtia ja asusteita sisältävissä, mielestäni tyyliltään melko glam rock –henkisissä, asukokonaisuuksissa. Merimiesasuisissa PMMP:n solistit poseeraavat kuvissa esimerkiksi hieman haikean oloisesti ja yleVINä yläviistoon kaukaisuuteen katsoen sekä kansivihkon keskiaukeamalla (Kuva 26) vakavana suoraan kohti kameraa katsoen. Nämä poseeraustavat ja ilmeet määrittyvät Dyerin kirjan sukupuolittuneita poseeraustapoja tarkastellen tulkintani mukaan enemmän maskuliiniseksi kuin feminiiniseksi tavoiksi olla kameran edessä, sillä kummassakaan kuvassa naiset eivät vaikuta väistävän tai kutsuvan katsojaa. Keskiaukeaman kuvassa Vesala ja Luoti suorastaan tuijottavat intensiivisesti kohti kameraa. Vaikka Vesalan ilmeestä on aistittavissa jonkinlaista alakuloisuutta ja siten haavoittuvuuden kautta feminiinistä latausta, tuntuu hänen katseensa minusta jopa haastavalta, ikään kuin hän peräisi katsojalta jotakin vastausta tai toisaalta vähät välittäisi esittää iloisempaa kuin onkaan. Naisten katseet vastaavat täysin Dyerin kuvausta tyypillisen miesmallin katseesta: ne tunkeutuvat suoraan kuvapinnan tälle puolelle eivätkä pysähdy tyypillisen naismallin katseen tavoin paperin pintaan. (Dyer 2002, 104-105.)

Kuva 26 PMMP: "Leskiäidin tyttäret", sisäaukeama

Keskiaukeaman vakavilmeisen merimieskuvan yläpuolelle on sijoitettu käsinkirjoitetun näköinen synkkä ote Vesalan sanoittamasta "Leskiäidin tyttäret" –kappaleesta: "Pelloilla hiljaa yhä liikkuvat linnut. Kaikki onkin kynnetty turhaan. Luulin, että kuolisin tänne". Kuvan alapuolella lukee "Leskiäidin tyttäret". PMMP:n naiskaksikko on siis kaikesta päätellen pyrkinyt kolmannella levyllään luomaan itselleen edellisiä levyjään vakavampaa imagoa. Levyn yhteydessä voisi jopa puhua tarkoituksenmukaisesta "Leskiäidin tyttäret" –brändin rakentamisesta. Toisaalta tälläkään levyllä ei ole unohdettu hauskanpitoa, vaikka visuaalinen runsaus onkin sisäsivut mukaan lukien paketoitu ensimmäistä kertaa yhden retro -henkisen kattokonseptin alle. Eräässä kuvassa Vesala ja Luoti esimerkiksi irvistävät ja toisessa kuvassa he poseeraavat lähes identtisissä, tarkoituksellisen huvittavissa, jähmeissä asennoissa tervehtien kuvan katsojaa.

Sisäsivulta löytyy myös teeman mukaan vanhanaikaisen tyyliseksi julisteeksi sommiteltu kuva koko PMMP:n live-kokoonpanosta (Kuva 27), jossa esiintyy laulajakaksikon lisäksi kolme miespuolista soittajaa. Yhtyeen miespuoliset jäsenet poseeraavat keskenään samanhenkisiin vanhahtavan tyyliin pukuihin pukeutuneina jähmeissä asennoissa kohti kameraa katsoen. Yhtyeen naiset erottuvat miesten hillitystä olemuksesta täysin päinvastaisella olemuksella: Vesala ja Luoti irrottelevat värikkäissä glam rock –henkisissä asuisaan huomiota herättävästi poseeraten. Luoti ilveilee huulet törrollä ja jännittää käsiään ikään kuin voimiaan esitellen tai onnistumistaan tuulettaen. Vesala näyttää kiljuvan kurkkusuorana lattialle jalkojensa päälle polvistuneessa asennossa.

Kuva 27 PMMP: "Leskiäidin tyttäret", sisäsivu

PMMP:n bändikuva eroaa Maija Viikkumaan "Totuuta ja tehtävää" -albumin kansilehtisestä löytyvästä bändikuvasta (Kuva 9) siten, että PMMP:n kaikilla jäsenillä on kuvassa selkeät arkielämän ulkopuoliset roolit. Viikkumaa itse esiintyy bändikuvassaan hienossa mekossa, mutta bändin jäsenten ulkoinen olemus tuskin eroaa kovinkaan paljoa esimerkiksi heidän normaalista arkipukeutumisestaan. Yhteistä bändikuvissa on se, että yhtyeiden naisten ja miesten eroa on selvästi alleviivattu ja naispuolisia solisteja on pyritty korostamaan.

PMMP -bändin yhteiskuvassa miehet ovat huvittavasti asuistaan päätellen vanhemmalta vuosikymmeneltä peräisin kuin naiset, jotka sijoittaisin heidän tyyliinsä perusteella tuoreempaan historiaan 80-luvulle. PMMP:n asetelma saattaa hyvinkin olla osittain sattumaa, sillä bändikuva on selvästi yhdistetty jälkikäteen alun perin erikseen kuvatuista nais- ja miesjäsenten kuvista. Olen ainakin nähnyt samaa Vesalan ja Luotin yhteiskuvaa käytettävän valkostaustaisena, oletettavasti originaaliversiona, promootiokäytössä eri medioissa.

5 ROCKIN JA FEMINIINISYYDEN SYMBOLIT

Kaikki tulkintani rockia ja siten maskuliinisuutta tai feminiinisyyttä kuvastaviksi symboleiksi määrittävistä visuaalisista merkeistä perustuvat puhtaasti omaan käsitykseeni niiden kulttuurisista merkityksistä. Käsitän symboliksi Viestintätieteiden yliopistoverkoston "Kuvanlukutaito" -verkkosivuston semiotiikkaa esittelevän osion tavoin yksinkertaisesti minkä tahansa visuaalisen elementin, jonka koen tulkinnanvaraisesti edustavan jotakin muuta kuin

itseään (Kuvanlukutaito, Ikoni, indeksi ja symboli, 2008). Esimerkiksi kaikkien tutkimusaineistooni kuuluvien artistien levynkansista löytyy yleisellä tasolla rockiin liittämääni rosoisuutta ja rikkonaisia elementtejä esimerkiksi tekstuureista ja typografiasta.

Rosoisuus ei tietenkään ole absoluuttinen visuaalinen vastine nimenomaan rockille, vaan pidän sitä ympäröivän visuaalisen kulttuurin valossa laajemmaltikin symbolina maskuliinisuudelle, nuorekkuudelle ja tietynlaiselle tavoiteltavana esitettävälle aggressiivisuudelle. Rosoisiin tekstuureihin ja typografiaan voi todennäköisesti törmätä esimerkiksi minkä tahansa nuorille suunnatun mainonnan yhteydessä sekä perinteisesti hyvin miehisenä pidetyn urheilumaailman visualisoinnissa. Rosoisuus on kuitenkin mm. rikkonaisuuteen, kiillottamattomuuteen ja likaisuuteen johtavine mielikuvineen käsitettävissä autenttisuutta ja siten rock-henkeä alleviivaavaksi symboliksi. Olettaisin, että sen synnyttämän mielikuvan perusteella rockia tai pop-rockia esittävät artistit hakevat visuaalisessa imagossaan pesäeroa puhdasta pop-musiikkia edustaviin, rock-diskurssin piirissä alemman hierarkiataason artisteihin, sillä pop mielletään olemukseltaan rockia silotellummaksi ja vähemmän aggressiiviseksi.

Rosoisuus on oman havainnointini perusteella ollut jo useita vuosia hyvin yleisesti käytetty visuaalinen tyylikeino graafisen suunnittelun piirissä. Minua ei siis yllätä, että kaikista tutkimusaineistoni levynkansista sitä voi löytää muodossa tai toisessa. Eniten rosoisten tekstuurien ja typografian käyttöön nojaavat visuaaliselta idealtaan Hanna Pakarisen kaksi ensimmäistä levyä ja Maija Vilkkumaan kaksi uusinta aineistooni kuuluvaa albumia. Rosoisuuden käyttöä voisi mielestäni hyvinkin sanoa itsetarkoitukselliseksi, sillä sen rooli näiden levyjen kansissa on huomattavan suuri. Kriitikkinä voisinkin todeta, että kuvausympäristöjen, graafisten elementtien ja kirjaintyyppien rosoisuudella on haettu rock-henkisyyttä levynkansiin, jotka muuten olisivat visuaaliselta sanomaltaan melko konventionaalisia naisartistien levynkansia. Toisaalta selkeän morsiankonseptin varaan rakennetut Pakarisen "Lovers" -levynkannet eivät välttämättä olisi menettäneet mitään, mikäli niistä olisi jätetty spray-maalaukset ja niitä idealtaan myötäilevä rosoinen sapluunamaalattuja kirjaimia jäljittelevä tekstityyppi pois.

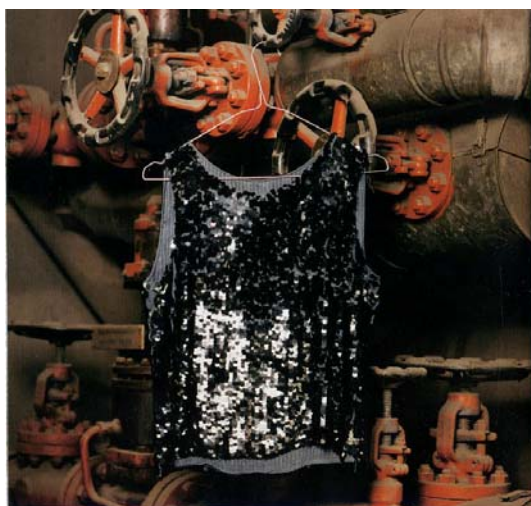
PMMP:n levynkansista löytyvän rosoisuuden voisi tulkita enemmän levynkansien visuaalista ideaa korostavaksi tyylikeinoksi tai visuaaliseksi täytemateriaaliksi. On luontevaa, että esimerkiksi "Leskiäidin tyttäret" -kansien vanhoja pintoja ja esineitä esittävät kuvalliset elementit ovat ajan kuluessa ikään kuin kuluneet ja rähjäntyneet. PMMP:n toisen albumin yhteydessä käytettävää bändin logoa voisi pitää heidän tapauksessaan itsetarkoituksellisimmin rosoisena yksittäisenä elementtinä. Toisaalta kyseisen logon voidaan nähdä jatkavan ensimmäisen albumin logon linjaa. "Kuulkaas enot!" -levynkannen PMMP -

logon rosoisuus näyttää viittaavan lähinnä siihen, että se on ikään kuin liidulla tai vahakynällä kirjoitettu.

Logon toteutustavalla on siis tuskin haettu erityistä katu-uskottavuutta ja rock-yhteyttä, sillä se viittaa feminiiniseen käsin tekemiseen ja näenkin sen vahvistavan enemmän kansien kollaasimaisesta taitosta syntyvää mielikuvaa askartelusta. Vaikutteita visuaaliseen ilmeeseen onkin saatettu hakea perinteisen rockin sijaan punk-ideologiasta, sillä PMMP:n musiikissa on kuultavissa selkeitä punk-vaikutteita. Yleisesti tunnetun punk-ideologian "kuka tahansa saa soittaa" voikin PMMP:n tapauksessa nähdä siirtyneen myös visuaaliseen ulottuvuuteen, jossa korostuu kautta linjan enemmän tekemisen meininki kuin graafisesti kurinalainen yleisilme.

Rosoisten visuaalisten elementtien lisäksi levynkansista löytyy erinäisiä rockiin ja maskuliinisuuteen viittaavia symboleita. Esimerkiksi Maija Viikkumaan "Ei" -levyn takakannesta löytyy hyvin ilmeisellä tavalla rockiin liitettävä kitara ja PMMP:n "Kovemmat kädet" -levyn kannessa kuvaa rajaavat suuret mustat kaiuttimet. Myös artistien olemuksesta löytyy rockiin selkeästi viittaavia seikkoja, esimerkiksi Pakariselta, Viikkumaalta ja PMMP:n Luotilta löytyy kaikilta vähintään yksi tatuointi. Luotin tatuointeja onkin "Leskiäidin tyttäret" -levynkansissa istutettu myös kiiltokuvatyttyöjen käsivarsiin, luultavasti kontrastin vuoksi. Pakarisella ja Viikkumaalla on myös rockiin, nykyisin melko androgyynisesti, viittaavaa mustaa kynsilakkaa joidenkin levyjensä kansissa.

Feminiinisuuden viitataan aineistoni levynkansissa kautta linjan eniten artistien ulkoisen olemuksen kautta. Kaikki artistit ovat mahdollisista lievistä sukupuolella leikittelyistään huolimatta tunnistettavissa naisiksi: poseeraukset, asukokonaisuudet, korut, hiukset ja meikkaukset ovat pääosin hyvin naisellisia. Viikkumaan levynkansissa toistuva teema on naisellisiksi miellettyjen elementtien poimiminen suuremmista kokonaisuuksista lähempään tarkasteluun. Jo ensimmäisen levynsä takakannessa valokuva on rajattu siten, että sen pääosaa näyttelee Viikkumaan naisellinen kenkä. Feminiinisiä kenkiä on rajattu pääosaan kuin alleviivaten myös "Ei"- ja "Se ei olekaan niin" -levyjien kansissa. "Se ei olekaan niin" -albumin etukansilehtisen viimeiselle sivulle on nostettu myös kokosivun valokuva välkehtivästä paljettitopista roikkumassa raskaisiin ja pölyisiin metalliventtiileihin ripustetun henkarin varassa (Kuva 28).

Kuva 28 Maija Vilkkumaa: "Se ei olekaan niin", sisäsivu

PMMP:n levynkannet poikkeavat feminiiniseksi määrittävän symboliikan käytön puolesta yllättävänkin paljon Pakarisen ja Vilkkumaan levynkansista, joissa ei feminiiniseksi mielletäviä kaunohenkisiä kirjasinvalintoja lukuun ottamatta juurikaan käytetä artistin ulkoiseen olemukseen tai kuvausmiljööseen liittymätöntä selkeän feminiinistä symboliikkaa. PMMP:n levynkannet, erityisesti etukansilehtisten sisäaukeamat, suorastaan pursuavat kollaasimaisesti toisiinsa nähden aseteltuja naiseuteen liitettäviä symboleja: feminiinisiä fontteja, nalleja, huulipunaa jälkiä, kiiltokuvia, kukkakuoseja ja -tapetteja, koruja ja koristerasioita. PMMP:n kannet ovat myös muihin aineistoni kansiin verrattuna huomattavasti värikkäämpiä. "Kovemmat kädet" –albumin Kumipainoksen etukannen taustaväri on jopa perinteisesti naisiin ja tyttöihin liitetyn räikeän pinkin, magentan, värinen. "Kovemmat kädet" –albumin etukannen "kissankallologo" mielestäni kiteyttää heidän visuaalisen linjansa: kokonaisuus on häpeilemättömän naisellinen tai tyttömäinen, mutta siitä löytyy aina jokin koira haudattuna, syvempi merkitys tai sanoma.

6 YHTEENVETO

Valittujen naisartistien levynkansisarjoja tarkastellessani havaitsin, että kaikissa niissä yhdistettiin selvästi kulttuurisen feminiinisuuden piirteitä rockia kuvaaviin visuaalisiin elementteihin ja merkityksiin. Tämä tarkoittaa käytännössä jokaisen artistin kohdalla totutun sukupuolikoodiston osittaista rikkomista, sillä rock määrittyy diskurssissaan yhä hyvin maskuliiniseksi. Maija Vilkkumaan ja Hanna Pakarisen levynkansien kohdalla feminiinisyys ja rock liitetään yhteen pääosin niiden välisellä kontrastilla pelaten. Näiden artistien ulkoisesta olemuksesta löytyy tyypillisen feminiinisuuden lisäksi viitteitä rockiin, mutta kuvausympäristöllä vaikuttaa olevan hyvin suuri rooli rock-imagoa ja sen edellyttämää

uskottavuutta tavoitellessa. Erityisesti Maija Vilkkumaan uusimpien levyjen kansissa rock olikin sijoitettu pitkälti kuvausmiljööseen kehystämään Vilkkumaan juhlalliseksi rakennettua naiseutta.

PMMP:n levynkansien kohdalla rock-imagoa ei ole haettu yhtä konkreettisesti visuaalista rock-symboliikkaa ja autenttisuutta viestivää rosoisuutta hyödyntäen kuin Vilkkumaan ja Pakarisen levynkansissa. Sen sijaan PMMP:n uskottavuus ja sitä kautta rakentuva rock-henkisyys perustuu aktiiviseen roolileikkiin ja levyjen teemojen mukaisiin visuaalisiin konsepteihin. Mielestäni PMMP:n visuaalinen lähestymistapa rockiin on tutkimistani artisteista anarkistisin ja kapinallisin – ja siten ehdottomasti uskottavin. Selkeästi rock-diskurssin ulkopuolisiin rooleihin perustuvat visuaaliset konseptit vaativat auetakseen kuvanlukutaitoa, joten osa ihmisistä saattaa tulkita ne pinnallisesti tai jättää ne kokonaan tulkitsematta.

Uskoisin, että erityisesti PMMP:n ”Kuulkaas enot!” –levynkannet on helppo tulkita asiaan perehtymättä väärin. Väärä tulkinta perustuu tietenkin kuvan katsojan stereotypioihin perustuvaan ajattelutapaan, jolloin PMMP on helppo tulkita ”yhdeksi turhaksi tyttöbändiksi”, eikä kansien ironisuutta tai piikikästä humoristisuutta tule huomattua. Kansi on mielestäni nerokas juuri siksi, että se tavallaan katsoo katsojaa takaisin, hyvän kaksisuuntaisen kuvan tavoin, ja paljastaa tämän mahdollisen oman pinnallisuuden: se tavallaan ilkkuu pelleilevien solistien kuvien kautta takaisin katsojalle, joka naureskelee tyhmälle levyille kaupan hyllyssä.

Minua jäi kiinnostamaan merkityksiltään yllättävän syvällisiksi osoittautuneiden PMMP:n levynkansien suhde niiden mahdollisiin visuaalisiin tai aatteellisiin esikuviin punk-genren puolelta, sillä ne eivät mielestäni saaneet tarpeeksi vastusta Pakarisen ja Vilkkumaan yksinkertaisempiin konsepteihin ja puhtaaseen rock-estetiikkaan tukeutuvista levynkansista. PMMP:n albumien visuaalisuutta olisi todennäköisesti rikkaampaa verrata esimerkiksi minulle entuudestaan täysin tuntemattomien ulkomaisten naisvetoisten punk-bändien levyjen kansiin.

7 RAPORTTI: EMMIN IMAGON SUUNNITTELUPROSESSI

Kuvaan raportissani Emmin levynkansien suunnitteluprosessin konseptin hahmottumista ja käytännön toteutusta. En käy kansia läpi niinkään graafisen suunnittelun kannalta, jokaiseen yksityiskohtaan puuttuen, vaan käsittelen imagon suunnittelemista enemmän merkitysten tasolla, kuten opinnäytetyöni teoriaosuudessaakin. Kannot ovat nähtävissä tämän opinnäytetyöni liitteenä: ulkokannet, eli taka- ja etukansi liitteessä 1 sekä sisäkannet ja CD-levyn label liitteessä 2. Liitetyt kannot ovat ensimmäinen levy-yhtiölle ja Emmille lähtevä näyteversio, joten en koe mielekkääksi suunnitella mahdollisesti tulevaisuudessa pakkausta laajentavaa kansilehtistä vielä tässä vaiheessa, ennen heidän koko imagoa koskevaa hyväksyntäänsä ja mahdollisia muutostoiveita.

Kansien ideointia aloittaessani minua vaivaa naisartisteihin liitetty myytti, jonka mukaan he myyvät musiikkia vain ulkonäöllään. Tämä käsitys voitaisiin kumota rajaamalla Emmin ulkoinen olemus pois etukannesta, samalla saavutettaisiin tiettyä uskottavuutta. Toisaalta voidaan kysyä, miksi pinttyneeseen kliseeseen edes kannattaisi reagoida voimakkaan käänteisesti? Sehän voisi jopa vahvistaa myyttiä mahdollista julkisuusarvoa saadessaan. Tekisikö poikkeus säännön? Ensimmäinen ratkaistava kysymys levyn etukantta ideoidessa onkin: näkyykö Emmi kannessa ja jos näkyy, millä tavalla?

Fg-Naxos -levy-yhtiön toiveena on, että Emmi esiintyy jollakin tavalla tunnistettavissa olevana hahmona etukannessa: täten ihmiset voisivat positiivisen muistikuvan perusteella kiinnostua levystä. Ratkaistavaksi siis jää, voisiko muiden naisartistien lähes säännömukaiselle suoralle poseeraamiselle luoda vaihtoehdon ja siten erottua heidän joukostaan, vaikka Emmin kuvan poisjättäminen ei tulekaan kysymykseen? Haluan etukannesta graafisesti mahdollisimman intensiivisen ja siksi rajaan Emmistä näkyviin pelkät kasvot. Haluan kuitenkin välttää tyypillisiä naisen representaatiotapoja sekä kirkkaalla valaistuksella liikaa paljastavia kuvia, sillä Emmi on kertonut, ettei erityisemmin pidä valokuvissa esiintymisestä ja katseen kohteena olemisesta: hänen ujoutensa käännetään positiivisesti latautuneeksi salaperäisyydeksi.

Esitän hänet tietynlaisena kollaasina, rikottuna, mutta silti tunnistettavana. Tavoittelen tietynlaista surrealistista ihmiskuvaa, joka ei pelkää näyttää ihmisen pimeää puolta – tai jättää sitä varjoihin. Koska haluan omalta osaltani kapinoida tyypillisiä poseerausvalokuviin perustuvia naisartistien representaatioita vastaan, lähdän liikkeelle rikotun valokuvan abstraktista ideasta. Toteutusvaiheessa varon kuitenkin liian synkkää yleisilmettä, sillä tiedän levyn tuottajan ja levy-yhtiön pelkäävän sitä. Pehmennän yleisilmettä käyttämällä

feminiiniseksi miellettyä orgaanista muotokieltä sekä lisäämällä lämmintä ruosteenpunaista väriä muutoin lähes mustavalkoiseen, Emmi omakseen kokemaan, väriskaalaan.

Vahvistan kutsua tarkoittavaa levyn nimeä, "The Invite", visuaalisesti rakentamalla sen ympärille teeman. Kutsu-sanaa pohtiessani mieleeni tulivat erään dokumenttiohjelman mukaan sodassa viestinviejinä käytetyt urhoolliset kirjekyyhkyt, jotka vaaroista ja vihollisen ansoista huolimatta onnistuivat usein toimittamaan viestin, tässä tapauksessa tärkeän kutsun, perille. Osa kirjekyyhkyistä oli kotilakkaansa palattuaan loukkaantuneita, joten tiettyä Emmiä kuvaavaa melankolisuutta tavoitellessani muokkaankin CD-levyn labelia kuvittavista kyyhkyistä haavoittuneita. Ne puhuvat myös samaa kieltä kuin viallisen valokuvan teema ja sitä kautta Emmi itsensä representaatio. Tietyn symbolisen puhtoisuutensa vuoksi kyyhkyt uhkuvat herkullista kontrastia haavoitettuina esitettyinä. Sommittelen levyn labeliin kaksi toisensa kohtaavaa kyyhkyä, jolloin ne voidaan liittää myös rakkauteen.

Kyyhkyt sopivat klassisen ulkonäkönsä vuoksi levyn retro-henkiseen yleisteemaan. Pyrin vahvistamaan tätä klassisuutta typografisella ilmeellä. Suunnittelen Emmi nimen ja levyn nimen yhdistävän tunnusmaisen kokonaisuuden, jonka hieman vanhahtavaa muotokieltä tuen niiden yhteyteen tuomillani orgaanisilla ornamenttikuvioilla. Suunnittelen kannet Digipak-pahvikoteloformaattiin, sillä se tukee parhaiten levyn orgaanista ja retro-henkistä ääni- ja kuvamaisemaa. Kannet olisi mielestäni hyvä painattaa päällystämättömälle mahdollisimman karhealle kartongille, mutta tulevaisuus näyttää onko levy-yhtiöllä mahdollisuus investoida käsittääkseni normaalia Digipakkia kalliimpaan pakkaukseen. Pyrin jäljittelemään lämmintä pakkausmateriaalia ainakin projektin tässä vaiheessa rosoisilla tekstuureilla ja abstrakteilla käsityöhenkisillä värialueilla.

8 LÄHTEET

Coloria. Värit. 2008. [WWW-dokumentti].

<http://www.coloria.net/> (Luettu 10.11.2008).

Dyer, Richard. Toim. Lahti, Martti. 2002. Älä katso! Seksuaalisuus ja rotu viihteen kuvastossa. Vastapaino. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Emminet. 2008. Biografia. [WWW-dokumentti].

<http://www.emminet.net/biografia>. (Luettu 5.11.2008).

Free Lyrics. 2008. Hanna Pakarinen – Lovers Lyrics. [WWW-dokumentti].

<http://www.free-lyrics.org/Hanna-Pakarinen/118991-Lovers.html> (Luettu 10.11.2008).

Frith, Simon 1998. Rockin potku. Nuorisokulttuuri ja musiikkiteollisuus. Suomentanut Hannu Tolvanen. Suomen etnomusikologinen seura ry:n julkaisuja 1. Tampere: Vastapaino.

Koponen, Olli. 2008. Punk ja Hardcore sosiologisina ilmiöinä – ideologioiden, identiteetin ja alakulttuurin nykyiset ilmentymät?. Musiikkitieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kuvanlukutaito. Viestintätieteiden yliopistoverkosto. 2008. Ikoni, indeksi ja symboli. [WWW-dokumentti].

<http://www.uta.fi/viesverk/kuvanluku/index.php?s=3&b=3> (Luettu 17.11.2008).

Luoti, Mira; Vesala, Paula; Ylönen, Hanna; Kostiainen, Pasi. 2008. PMMP.

Like. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Modinos, Tuija. 1997. Musiikkivideot nuorten ja tutkijoiden silmin. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuita. Turku: Turun yliopisto.

Modinos, Tuija. 1994. Nainen populaarikulttuurissa. Madonna ja The Immaculate Collection. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 42. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Myllymäki, Maija-Kaisa 2007. Naisuusikkokuvia Soundi-lehden levyarvioissa. Suomen kielen pro gradu –tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Rossi, Leena-Maija. 2003. Heterotehdas. Televisiomainonta sukupuolituotantona. Gaudeamus Kirja. Helsinki: Oy Yliopistokustannus University Press Finland.

Salonen, Tero. Image 9/2006. Vittuun kaikki. Image Kustannus Oy. Forssa: Forssan Kirjapaino.

Seppänen, Janne. 2005. Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle. Vastapaino. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Whiteley, Sheila. 1997. Sexing The Groove. Popular music and gender. New York: Routledge.

Wider Screen 3/1999. Modinos, Tuija. 1999. Naisartistit ja musiikkivideo feministisen diskurssin välineenä. [WWW-dokumentti]. <http://www.widerscreen.fi/1999/3/index.htm> (Luettu 8.11.2008).

Wikipedia. 2008. Frida Kahlo. [WWW-dokumentti]. http://fi.wikipedia.org/wiki/Frida_Kahlo (Luettu 19.11.2008).

Wikipedia. 2008. Ideologia. [WWW-dokumentti]. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Ideologia> (Luettu 8.11.2008).

Wikipedia. 2008. Imago. [WWW-dokumentti]. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Imago> (Luettu 21.11.2008).

Wikipedia. 2008. Lotta Svärd. [WWW-dokumentti]. http://fi.wikipedia.org/wiki/Lotta_Svärd (Luettu 19.11.2008).

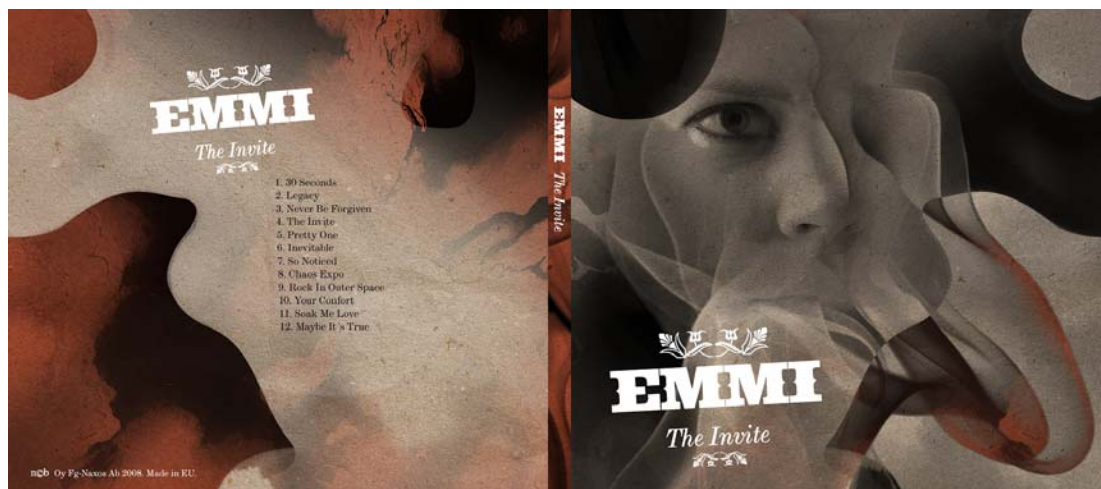
Wikipedia. 2008. Rock. [WWW-dokumentti]. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Rock> (Luettu 4.11.2008).

Wikipedia. 2008. Simone de Beauvoir. [WWW-dokumentti]. http://fi.wikipedia.org/wiki/Simone_de_Beauvoir (Luettu 12.11.2008).

9 KUVAT

Maija Vilkkumaa: "Pitkä ihana leikki", etukansi.....	15
Maija Vilkkumaa: "Pitkä ihana leikki", sisäsivu.....	15
Maija Vilkkumaa: "Meikit ketjut ja vyöt", etukansi.....	16
Maija Vilkkumaa: "Ei", etukansi.....	17
Maija Vilkkumaa: "Ei", takakansi	17
Maija Vilkkumaa: "Se ei olekaan niin", etukansi	19
Maija Vilkkumaa: "Se ei olekaan niin", sisäkansi.....	19
Maija Vilkkumaa: "Totuutta ja tehtävää", etukansi	20
Maija Vilkkumaa: "Totuutta ja tehtävää", sisäsivu	21
Hanna Pakarinen: "When I Become Me", etukansi	23
Hanna Pakarinen: "When I Become Me", sisäaukeama	23
Hanna Pakarinen: "Stronger", etukansi.....	24
Hanna Pakarinen: "Stronger", sisäaukeama.....	24
Hanna Pakarinen: "Lovers", etukansi	25
Hanna Pakarinen: "Lovers", sisäaukeama	26
Hanna Pakarinen: "Lovers", sisäsivu	28
PMMP: "Kuulkaas enot!", etukansi.....	29
PMMP: "Kuulkaas enot!", takakansi.....	30
PMMP: "Kuulkaas enot!" sisäsivu.....	31
PMMP: "Leskiäidin tyttäret", sisäsivu	32
PMMP: "Kovemmat kädet", etukansi	32
PMMP: "Kovemmat kädet", CD-levy	33
PMMP: "Kovemmat kädet", takakansi	34
PMMP: "Leskiäidin tyttäret", etukansi	35
PMMP: "Leskiäidin tyttäret", takakansi.....	37
PMMP: "Leskiäidin tyttäret", sisäaukeama	38
PMMP: "Leskiäidin tyttäret", sisäsivu	39
Maija Vilkkumaa: "Se ei olekaan niin", sisäsivu	42

LIITTEET

Liite 1 Emmi: "The Invite", ulkokannet

Liite 2 Emmi: "The Invite", sisäkannet ja CD-label